

ΕΡΜΗΣ Ο ΛΟΓΙΟΣ.

Τῆς 16.

24

Δεκεμβρίου.

1820

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Z H T H M A E.

Πόθεν τὸ ὄνομα κλασσικοί, μετὰ τὸ ὁποῖον ὀνομάζουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τοὺς ἐκλεχθέντας συγγραφεῖς καὶ ποιητάς;

(Ακολουθεῖ καὶ τέλος τῆς πρὸς Ἰ. Ρ. ἐπιστολῆς περὶ κλασσικῶν συγγραφέων Ἑλλήνων. Ἰδ. Α. Β. 1820. σελ. 393 — καὶ σελ. 523 —)

Απ' ὅσα ἑλλείμματ' εἰς τὴν ἀτυχῆ τὴν δὲ πρὸς σέ μου ἐπιτολήν με ἀνέδειξαν αἱ δεύτεραι, φίλε Ἰώτα, φροντίδες ἐν εἶναι καὶ ἡ ἀτοπος θῆσις τοῦ παρόντος τελευταίου ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἀρμοδιώτερον ἤθελε τεῖν' ἀμέσως μετὰ τὸ δεύτερον. Οὔτε τὸ μόνον, οὔτε τὸ μεγαλειότερον εἶναι βέβαια τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσιν ἄς τὴν τελειώσωμεν, ἵνα μὴ μείνη βλῆ ἑλλείμμα.

Εὐλόγου φαίνεται νὰ ἐξετασθῆ πρώτον ἂν αὐτοὶ οἱ συντάξαντες τὴν μυριάκις ἀναφερθεῖσαν Ἐκλογὴν Γραμματικοὶ εἶχαν ὄνομα ὠρισμένον, καὶ ποῖον, ἵνα δηλώσωσιν ὁπόσους ἐπροτίμησαν συγγραφεῖς καὶ ποιητάς, κλασσικοὺς ὀνομασθέντας ἐφεξῆς ὑπὸ τῶν ξένων, καὶ ὀνομαζομένους ἔτι τὴν σήμερον ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Ἀπ' ὅσας μαρτυρίας ἐσύναξε περὶ τοῦ πράγματος τούτου ὁ Ρυγκένιος εἰς τὴν Ἰσθρίαν Κριτικὴν τῶν Ἑλλήνων Ῥητόρων δεικνύεται ὅτι τὸ ἀπλοῦν ῥῆμα κρινεσθαι, καὶ τὸ σύνθετόν του ἐγκρινεσθαι ἐματαχειρίζοντο οἱ ἐφεξῆς Γραμματικοί, τὴν ὑπ' Ἀριστάρχου καὶ Ἀριστοφάνους διτύτην τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν θέλοντες νὰ φανερώσωσιν. Εἶναι δὲ μαρτυρίαι, μεταξὺ ἄλλων, καὶ αἱ ἀκόλουθοι „Λυκοῦργος τῶν μετὰ Δημοσθένους κριθέντων ῥητόρων“ (Σουῖδ. ἐν λ.) καὶ „Δείναρχος ῥήτωρ τῶν μετὰ Δημοσθένους ἐγκριθέντων“ (ὡσαύτως). Ὅτι δὲ τὸ ῥῆμα

B bb

τοῦτο ἐμπεριεχόμενον καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἀνάλογον περίεσιν δῆλον γίνεται ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τούτου ἐκκρίνεσθαι, ἀναφερόμενον καὶ ἀλλαχού μὲν, καὶ εἰς τὰς Ἐκλογὰς ὡσαύτως Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου", ὃν (Μύσωνα) ἀντεισῆξαν εἰς τοὺς ἐπτά σοφοὺς, ἐκκρίναντες τὸν Περικλῆν" (Διοδ. Σικελ. Τ. Β'. σελ. 552. ἐκδ. Οὐτσσελ.). Τὸ δὲ ὄνομα, μὲ τὸ ὅποσον ὠνομάσθη τὸ ὄλον ἄρισμα τῶν ἐκλεχθέντων συγγραφέων καὶ ποιητῶν, ἦτο Κανῶν.

Ἡ πολυσήμαντος λέξις Κανῶν, παραγομένη, πιθανόν, ἐκ τοῦ κᾶνῃ, ὡς ἐκ τοῦ πύλη πυλῶν, καὶ ἀγκᾶν ἐκ τοῦ ἀγκῆ, καθόλου φαίνεται ὅτι σημαίνει ὅποιονδήποτε χρησιμεύει εἰς διεύθυνσιν καὶ ὁριότητα ἄλλου, ὡς ὄλον γίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο „κανόνος ὁριότερος". Ἐπειτα λοιπὸν ὅτι καὶ τὸ ἐπάνω τῆς τρυτάνης ὄν, καὶ εἰς ἰσότητα ἄγον, ὡς λέγει ὁ Φαεωρίνος Βαρίνος (Βαρίνου λεξικ. ἐν λ.)· καὶ τὰ κρατούμενα εἰς ἰσορροπίαν τὴν ἀσπίδα ξύλα (Ἰλιάδ. Θ. 193)· καὶ ὁ τῆς εὐΰωνου γυναῖκός,

„ὄντ' εὐ μάλα χερσὶ τανύσση,
πηνίον ἐξέλιουσα παρέκ μίτον, ἀγκύβη δ' ἴσχει
σηύεος . . . . . (Ἰλιάδ. Ψ. 761 —)·
καὶ ἡ δὲ ἦς οἱ τέκτονας τὰ ξύλα καὶ τοὺς τοίχους ἐξιστάουσι
σαβῆμη (Εὐρύπ. Τρωάδ. β.)· καὶ ἡ εἰς δύο ἴσα μέρη χωρίζου-
σα τὴν ἡμέραν μασσημέρινη ἀκτίς τοῦ ἡλίου (Εὐρύπ. Ἰκέτ. 650)·
καὶ ὁ ἐμποδίζων τὰς συρομένας γραμμὰς ἀπὸ τοῦ νὰ σρεδλω-
σῶσι γραμμαγωγός, καὶ τὸ προφυλάσσον ἀπὸ γραμματικῶν
ἀμυρτήματα παράγγελμα, καὶ εἶτι ἄλλο ἀνάλογον, μὲ τὸ
αὐτὸ δίκαιον εἶναι καὶ ὀνομάζονται Κανόνες.

Ἀλλὰ τὰ τοῦ περὶ Πλάτωνι Μέναιος, ὅστις περὶ μᾶλλον ἐρωτηθεὶς, σμῆνος ἀρετῶν ἀπέδειξεν εἰς τὸν ἐρωτήσαντα Σαυκράτην (Πλάτ. Μέν. 3), ἠθέλαμεν πᾶσι καὶ ἡμεῖς, εἴν, σκοποῦν ἔχοντες νὰ προσδιορίσωμεν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως εἰς τὴν παρούσαν περίεσιν, ἠθέλαμεν νὰ διελέθωμεν λεπτομερῶς ὅσας ἐφαρμογὰς λαμβάνει διαφόρως τραπελολογούμενον τὸ γενικὸν τοῦτο τῆς σημασίας. Οἴκοθεν δὲ εἶναι φανερόν ὅτι καὶ εἰς τὰ τῶν καλῶν λεγομένων τεχνῶν εὐκόλα ἔπρεπε νὰ μεταφερθῆ ἡ λέξις αὕτη. Οὕτω ἔχῃ μόνον τὸ διορίζον τὰς σχέσεις τῶν διασημάτων εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ τὰς διαιρέσεις τῆς ἀρμονίας Μονόχορδον, ἀλλὰ καὶ ὅποιονδήποτε ἔργον τελειο-

τατον εἰς τὸ εἶδος του, καὶ ἱκανὸν νὰ χρησιμεύσῃ παράδειγμα εἰς τὰ ἄλλα ὁμοειδή του, εἰμποροῦσε, χωρὶς ἢ ἀναλογία νὰ παραβλαφθῆ, νὰ ὀνομασθῆ Κανῶν. Οὕτως Κανῶν ὀνομάσθη τὸ τελειότατον καὶ τεχνικώτατον ἄγαλμα τοῦ περιφημίου διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν ἔργων του Πολυκλείτου τοῦ Σικυανίου.

Οὔτε τόπος ἐπιτήδειος, οὔτε καιρὸς εἶναι ὁ παρὼν ἀρμόδιος ἵνα ἐξετασθῶσιν ὅσα ἀποκλέπουσι τὸ ἄγαλμα τοῦτο. Εἰς τοῦ Ἰρτου (Hirt) τὴν διατριβὴν εὕρισται ἐς τις ἐπιθυμεῖ ἀκριβερέραν περὶ τοῦ πράγματος τούτου εἰδησίην (Abhandl. d. K. Akad. d. Wissensch. in Berl. aus d. J. 1814 — 1815. historisch. philolog. Klass. 20 —). Τέσον μόνον ὡς ἐν παραδῶ σημειωθῆτα ἐνταῦθα ὅτι λαμβάνονται ὅποσοι ἀρτυροῦνται ὅτι ὁ Πολυκλείτος συνέγραψε βιβλίον οὕτως ἐπιγραφόμενον. Τοῦ Γαληνοῦ ἡ μαρτυρία μᾶς δεικνύει ὅτι καὶ τοιούτου, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, συγγράμματος, ἀπὸ τοιούτου ἀνδρα γραμμένου, πρέπει νὰ κλαίωμεν τὴν σέβησιν. Τὸ δὲ κάλλος οὐκ ἐν τῇ τῶν χοιχείων, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν μέτρων συμμετρίᾳ συνίστασθαι νομίζει, δακτύλου πρὸς δάκτυλον δηλοῦντι, καὶ συμπάντων αὐτῶν πρὸς τε μετακάρπιον καὶ καρπὸν, καὶ τούτων πρὸς πῆχυν, καὶ πῆχεις πρὸς βραχίονα, καὶ πάντων πρὸς πάντα, καθάπερ ἐν τῷ Πολυκλείτου Κανῶνι γέγραπται· πάσας γὰρ ἐκδιδάξαι ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ συγγράμματι τὰς συμμετρίας ὁ Πολυκλείτος ἔργῳ τὸν λόγου ἐδειξάτωσε, δημιουργήσας ἀνδριάντα κατὰ τὰ τοῦ λόγου προσάγματα, καὶ καλέσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα, καθάπερ καὶ τὸ σῶν γραμμα, Κανῶνα". (Γαληνός περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην καὶ Πλάτωνα δογμάτων βιβλ. ε'. κεφ. γ'. ἐκδ. Βασίλ. σελ. 288. ἐκδ. Παρισ. τ. ε'. σελ. 162.)

Ἡ μαρτυρία ἡδε, μὲ ἄλλην πάλιν τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως (1) παραβαλλομένη, μᾶς πείθει ὅτι ἔλαθε κατὰ πρῶτον

(1) „Τὸ δ' ἀσκήσαι γνωρίζειν ἀτομῶς ἐν ἐκάστῳ γένει ζῴου, καὶ κατὰ τὰ συμπάντα τὰ μέσον οὐ τοῦ τυχόντος ἀνδρός, ἀλλ' ἀσκάτως εἰς φιλοπόνον, καὶ διὰ μικρᾶς ὀμπερίας, καὶ πολλῆς γνώσεως ἀπάντων τῶν κατὰ μέρος, ἐξευρίσκειν δυναμένου τὸ μέσον· οὕτω γοῦν καὶ πλάσαι, καὶ γραφαῖς, ἀνδριαντοποιεῖν, καὶ ἄλλας ἀγαλματοποιεῖν τὰ κάλλεα γράφουσι τε καὶ πλάττουσι καθ' ἕκαστον εἶδος, οἷον ἀνθρωπον εὐμαρφότατον, ἢ ἵππον, ἢ βῶν, ἢ λέοντα, τὸ μέσον ἐν ἐκάστῳ σκοποῦντες· καί ποῦ τις ἀνδρῶς ἐπανεῖται,

τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὅλα τὰ συστατικά τοῦ καλοῦ ἀγάλματος, ὅσα τὸ τὴν Σεώριαν διαλαμβάνον σύγγραμμα διώριζε. Ὅτι δὲ ὁ Κανών οὗτος, τὸ ἀγαλμα, δὲν ἐπιπλήθυνεν εἰς μόνον τὸν δημιουργὸν του ἀναφερόμενος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους τεχνίτας, δῆλον γίνεται ἀπ' ὅσα ὁ Κικέρων περὶ Λυσίππου λέγει (ἐν Βρούτῳ κεφ. 86), καὶ Πλίνιος ὁ πρῶτος „ Polycletas Sicyonius Ageladae discipulus Diadumenum fecit molliter juvenem, centum talentis nobilitatum, Idem et Doryphorum, vixititer puerum. Fecit et quem canone artifices vocant, lineamenta artis ex eo petantes, velut a lege quadam: solusque hominum artem ipse fecisse, artis opere iudicatur " (Plin. Hist. Natur. XXXIV, XIX, 2). " Ἀναφαιρέθῃ μετὰ τὸ πuerum ἢ σιγμῇ, καὶ τῶν ἀπλοῦν κόμμα μετὰ τὸ fecit, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἰρτου, τότε ταυτίζεται ὁ Κανὼν μὲ τὸν Δορυφόρον, συμφωνεῖ καὶ ὁ Πλίνιος μὲ τὸν Κικέρωνα (ἀνωτ.), καὶ μὲ τὸν Κουτιλιανόν. (ὁ. 12)

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν παρεκβατικώτερον ἴσως τοῦ δέοντος· τὸ δὲ ἀθροῖσμα τῶν ἐκλεχθέντων συγγραμμάτων καὶ ποιητῶν, ἵνα ἐλθῶμεν πάλιν εἰς τὸ προκείμενον, διὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ὠνομάσθη Κανὼν, καθότι ἐκράθη τύπος καὶ ὑπογραμμιστὴς τῆς καλῆς συγγραφῆς, καὶ τελειοτάτου παραδείγμα εἰς μίμησιν, εἴτε τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκλέξαντας, εἴτε καὶ ἀπὸ τοῦ ἐφεξῆς, ὡς τοῦ Ἡροδότου τὰς Μούσας ὠνόμασαν διὰ τὴν μεγάλην εὐφράδειαν οἱ μετ' αὐτὸν Μούσας (1). Εἶναι λοιπὸν τρόπον τινὰ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Κανὼν ὅ,τι εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικούς ἢ σειρὰ τῶν Κανονικῶν βιβλίων, τύπος καὶ ὑπογραμμιστὴς τῆς Ἑλληνικῆς Καλλιτεσίας ἐκεῖνος, ὡς οὗτος τύπος ἀψευδῆς τῶν πρακτικῶν καὶ δοξασιῶν εἰς σωτηρίαν χριστιανικῆς ψυχῆς. Καὶ εἰ μὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ διισχυρισθῶμεν, ὅτι καθὼς „ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Κανὼν οὔτε

Πολυκλήτου Κανὼν ὠνομαζόμενος, ἐκ τοῦ πάντων τῶν μαρίων ἀκριβῆ τὴν πρὸς ἄλλα συμμετρίαν ἔχειν, ὀνόματες τριούτου τυχόν. " (Γάλλην, περὶ κριτικῶν Α'. 9, ἡμδ. Παρισ. Γ. Γ. 49—50.)

(1) Κανὼνα ἐφανερώθη καὶ ὁ Κικέρων νὰ ὠνομάζη τὸν ἀπαλοῦθρον του Τίρονος. „ Sed heus tu, qui Κανὼν meorum scriptorum esse soles, unde illud iam ἄκρον, valetudini fideliter inserviendes? " (Cicer. epistol. ad familiares. I. XVI, 17, Tironi.)

προσθεσιν, οὔτε ἀφαιρέσιν δέχεται, ἐπεὶ τὸ Κανὼν εἶναι ἀπόλλουσι " (Ἰωάν. Χρυσός. ἡμιλ. ιβ' εἰς τὴν πρὸς Φιλίππου ἐπιστολὴν κεφ. Γ', παρὰ Γ. Γασπ. Στουϊκῆρος ἐν Διτσαυρῷ Ἐκκλησιαστικῶ, ὃν ἴδε περὶ τῶν σημειωμένων τῆς λέξεως Κανὼν παρὰ τοῖς Ἐκκλησιαστικῶς, ἐν λ.) οὕτως ἀπαράλλακτα καὶ ὁ Κανὼν τῆς Ἑλληνικῆς Καλλιτεσίας· ὡς ἐν ὅλον ὁμοῦ λαμβανόμενος οὗτος εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διορισθῇ τὴν σήμερον ποίας μεταβολῆς εἴμπορεῖ νὰ λάβῃ.

Τὸ κρίνεσθαι ἢ ἐγκρίνεσθαι τῶν Ἑλλήνων, in ordinem redigi, recipi, μετέφρασαν εἰς τὴν γλώσσάν των οἱ Ῥωμαῖοι. Οὕτως ὁ Κουτιλιανὸς λαλῶν περὶ διαίρεστος Γραμματικῆς διορίζει δύο ταύτης μέρη, τὴν τέχνην τοῦ ὀρθῶς λαλεῖν, καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ποιητῶν· συνάπτων δὲ μετὰ τῆς τέχνης τοῦ ὀρθῶς λαλεῖν τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ προτάσσων τῆς ἑρμηνείας τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν, εἰς ὅλα ταῦτα προσθέτει καὶ τὴν κρίσιν, εἰς ἣν ἔπειτα ἀναφερόμενος λέγει, „ quo quidem (iudicio) ita severe sunt usi veteres Grammatici, ut non versus modo censoria quadam virgula, et libros qui falso viderentur inscripti, tamquam subdititios summovere familia permiserint sibi, sed auctores alios in ordinem redegerint, alios omnino examerint numero. (Quintil. Institut. Orat. I. 4.)

Ἐλαυνάετο βέβαια ὁ Βορέριος, ἀνάπαλιν ἐννοῶν τὴν βῆσιν τὴν δε (Wowerius de Polymathie C. XVI), καὶ μὲ δικαίον ἠλεγξε τὸ λάθος του τοῦτο ὁ Ῥυγκένιος. Εἶναι ὁμοῦς ζητήσεως ἄξιον πόθεν ἀράγε κατήντησεν εἰς τὸ λάθος τοῦτο. Ὅχι ἀπίθανον φαίνεται ὅτι ἐπλαυήθη ὁ ἀνὴρ ἀπὸ ἄλλην βῆσιν ἀνάλογον τοῦ αὐτοῦ Κουτιλιανοῦ „ philistas quoque meretur qui turbas, quamvis honorum post hos, auctorum eximetur (ἐκ διορθ. ἀντι, existimetur), imitator Thucydidis " (Quintil. Institut. Orat. X. C. I.). Ἴσως λοιπὸν τὴν ἐνταῦθα σημασίαν τοῦ, turbas eximetur, (νὰ ἐξαιρεθῇ τῶν πολλῶν) προσήρμοσεν ὁ Βορέριος καὶ εἰς τὴν ἀνω βῆσιν, καὶ τότε κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε νὰ δώσῃ ἐναντίαν ἐξήγησιν. Ἡ γνώμη αὕτη, ἐπειδὴ δὲν ἐπισηρίζεται εἰς κανὼν ἀδυστυχίαν, προσβάλλεται ὡς ἀπλή, καὶ τοῦτο μετὰ δειλίας, εἰκασία τοῦ γράφοντος. Τέσον εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ μὲν Ῥυγκένιος ἐκκλείει τὸν ἱεραρικὸν Φίλιπον ἀπὸ τοῦς κλασικούς, τὸν κατατάσσει δὲ ὁ Βυττεμβέργιος, ἐν

ἢ καὶ οἱ δύο ἀκολουθοῦσι τὸν Κυντίλιανόν. "Αν προέρχεται τοῦτο ἀπὸ διάφορον ἐξήγησιν τοῦ, turbas eximetur, ἢ ἀπὸ ἀπλήν παράλειψιν τοῦ Ρυγκενίου, ὅστις καὶ τοὺς φιλοσόφους περιέλειπεν εἰς τὴν ἀριθμῶσίν του, ἄς τὸ ἐξετάσωσιν οἱ δεινοὶ καὶ δεινότατοι περὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἡ τὴν σήμερον συνειθιζομένη λέξις κλασσικοὶ, παραγομένη ἐκ τοῦ λατινικοῦ classicī, ἀφορμὴν μᾶς δίδει νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως classis, ἐξ ἧς τὸ classicus. Ἡ λέξις classis, εἴτε τὴν παράγωγος ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν κάλεις ἢ κλήσις, ἔχων εἰς τοῦτο σύμφωνον τὸν Κυντίλιανόν καὶ τὸν Ἐτυμολόγον Οὐόσσιον, εἴτε θέλεις νὰ τολμήσωμεν καὶ ἡμεῖς νεαν ἄλλην ἐδικήν μας ἐκ τοῦ κλάω, κλάσις, εἴτε ὁποιαδήποτε ἄλλην δεχθῆς, διὰ νὰ παρασιωπηθῶσιν αἱ ἀπθάνοι ἐτυμολογίαι ἐκ τῆς κάλων (ξύλων) ἢ κάλων (καρφοσχοίων), εἶναι λέξις παλαιστάτη τῆς Λατινικῆς γλώσσης, σημαίνουσα κατὰ πρῶτον τὸν εἰς τάξεις χωρισμὸν, κυρίως τῶν μαθητῶν εἰς τὰ σχολεῖα, σωζομένη ἀκόμη τὴν σήμερον εἰς τὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν Γυμνάσια, καὶ εἰς τὰ ταπεινὰ τῆς Ἑλλάδος σχολεῖα, καὶ ἔπειτα πᾶσαν ἄλλην εἰς τάξεις διαίρεσιν. Classēs πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀνομασθησαν (ἰδιαιτέρως καὶ αἱ ἐξ τάξεις, εἰς ἃς Σέρβιος Τύλλιος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ρώμης διαίρεσε τοὺς ὑπηκόους του, κατὰ τὴν ἀποτίμησιν τῆς περιουσίας των, ὀνομαζομένην παρ' αὐτοῖς census (1).

Classicus ἔπαρτε κατ' ἀναλογίαν νὰ σημαίνῃ καθένα εἰς μίαν τιὰ classē ἀναφερόμενον· κατὰ τὴν μαρτυρίαν ὅμως τοῦ Αὔλου Γελλίου κατ' ἐξοχὴν classicī ἀνομαζόντο μόνον οἱ τῆς πρώτης κλάσεως „Classici dicebantur non omnes qui in classibus erant, sed primas tantum classis homines, qui centum et viginti millia acria ampliusve erant“ (Aul. Gell. Noct. Attic. VIII. 13.)· οἱ δὲ κατωτέρως περιουσίας ἀνομαζόντο, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, infra classē. Εἶναι λοιπὸν classicī οἶνος μεθερμηνευόμενοι οἱ τῆς πρώτης τάξεως, οἱ πλουσιώτατοι καὶ κράτιςοι πολῖται, καὶ ἀκολουθοῦσι οἱ ἐνδοξότατοι καὶ ἐπιφανέστατοι. Ἐκ τῶν πολιτῶν εὐκολα ἔπαρτε καὶ εἰς ἄλλα ἢ λέξις. Οὕτως ἐπὶ μαρτύρων

(1) Μόνον καταχρηστικῶς ἐκλαμβάνεται ἐπὶ προσόδου· κυρίως εἶναι αὐτῆς τῆς περιουσίας ἢ ἀποτίμησις ὁ λατινικὸς census.

τάσσεται εἰς τὸν ἐπιτομέα τοῦ Φλάκκου Φήσον „classici testes dicebantur qui signandis testamentis adhibebantur“ (J. Pomp. Fest. de Significat. Verborum, s. v.)· ἐνθα δὲν ἠξέωρα ἂν ἦναι ὀρθὴ ἢ σημεῖωσις τοῦ Σκαλιγέρου „classici testes, hoc est, cives Romani· qui enim cives Romani erant, omnino in aliqua classe censebantur· qui non habebant classes nec cives Romani erant.“ Πολὺ καταλληλότερον φαίνεται ὅτι σημαίνει αὐθεντικούς καὶ ἀξιοπιστούς μάρτυρας· ἐξω ἂν ὑποσθῆ ὅτι ἅπαντες ἀπλῶς οἱ Ρωμαῖοι ὑπελαμβάνοντο κλασσικοὶ, ἢ ἀξιοπίσιοι· καὶ τοῦτο δὲν ἦθελεν εἶσθαι χωρὶς παράδειγμα. Οἱ εἰς πολλὰ διαδεχθέντες τὴν ἀρχὴν τῶν Ρωμαίων ἤθελαν εὐρεθῆ κληρονόμοι τῆς ὑπολήψεως περὶ τῆς ἐαυτῶν ἀξιοπιστίας, χωρὶς νὰ διαδεχθῶσι καμμίαν ἐκείνων ἀρετῆν.

Εἰς τοὺς ἐνδόξους συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς πρῶτος ὅστις μετέφερε τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι πάλιν ὁ αὐτὸς Γέλλιος. Ἐξετάζων ἂν ἢ λέξις quadrigā εὐρίσκειται καὶ εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν λέγει περὶ τὰ τέλη τοῦ κεφαλαίου. „Ite nunc et quando forte erit otium quaerite an quadrigam dixerit o cohorte illa dumtaxat antiquiore, vel oratorum aliquis, vel poetarum, i. e. classicus assiduusque aliquis scriptor, non proletarius?“ (Aul. Gell. Noct. Att. XIX. 8.)· ἐνθα κατ' ἀντίθεσιν τοῦ proletarius, ἄς ἀνομαζόντο οἱ τῆς ἔκτης καὶ τελευταίας τάξεως πολῖται, τιθέμενον τὸ classicus δηλοῖ ἐπίσημον ἢ πράτικον. Τὸ νὰ ἀκολουθήσωμεν ἔκτοτε χρονολογικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς λέξεως classicus, ἐκτός ὅτι ἔχει καὶ δυσκολίας, δὲν ἔχει οὐτε τὸ χρησίμου ἴσως πολὺ· τῶσον ὅμως εἶναι φανερόν, ὅτι γνωμομένη κατὰ μικρὸν συνηθετέρα ἢ σημασία τῆς λέξεως αὕτη ἐπὶ τῶν ἐνδόξων συγγραφέων καὶ ποιητῶν καταπαύσεν ἐν τέλει τὴν πρώτην παντάπασιν εἰς τοὺς καθεξῆς χρόνους. Ἐκ τῶν Ρωμαίων μετέβη καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς ἢ λέξις ὡς, ὅσάκις τὴν σήμερον εἶναι λόγος περὶ αὐτῶν, ἐννοοῦνται, ἴσως μὲν καὶ μὲ προσθήκας τινάς, κυρίως ὅμως οἱ ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν Γραμματικῶν ἐκλεχθέντες.

Εἶναι λοιπὸν κλασσικοὶ συγγραφεῖς συγγραφεῖς πρόκριτοι, ἢ κράτιςοι, ὡς τοὺς ἀνομαζεῖ ὁ Πρόκλος, ἢ οἱ ἐνδοξότατοι καὶ ἐπίσημότατοι εἰς τὸ εἶδος των, ὅτινες καὶ παράδειγμα εἰς μίμησιν, καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἀξιοπίστον μαρτυρίαν εἰμποροῦν νὰ δώσωσιν. Εἶναι τῆς πρώτης τάξεως οἱ συγγρα-

φείς, ὡς ἦσαν τῆς πρώτης κλάσεως εἰ κλασικοὶ Ῥωμαῖοι πο-
λίται. Οὕτω λοιπὸν ἡ θεσποτικὴ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη, δια-
πέμφασα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τοὺς ἐνδόξους συγγραφεῖς
καὶ ποιητὰς ἀνομασμένους κατὰ τοὺς πελάγους, ὡς εἶχε
κατὰ τοὺς γερουσιαστικὰς τῆς ὑπερμάσει τοὺς θεούς, majorem et
minorem gentium, ἐκτείνει τὸ κράτος καὶ εἰς τὸν σημερινὸν
σοφρὸν κόσμον, ὡς ἀπὸ τοὺς πολιτικούς νόμους τῆς κυβερνά-
ται μέχρι τῆς σήμερον μέγα μέρος τῆς Οἰκουμένης.

Δύο πράγματα εἶναι περιεργίας ἀξία εἰς τὴν παρούσαν
περίεσιν. Πρῶτον ὅτι ὡς ἡ ὑπὸ Σερβίου Τυλλίου εἰς κλάσεις
διαίρεσις τῶν πολιτῶν τῆς Ῥώμης, διασώσασα αὐτὴν ἀπὸ
πολλοὺς κινδύνους τῆς ἀναρχίας, τὴν ὑπερύψωσεν ἔπειτα,
οὕτως ἡ ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν εἰς κλάσεις διαίρεσις τῶν συγ-
γραφέων καὶ ποιητῶν διέσωσε τὴν δόξαν τῆς Ἑλληνικῆς καλ-
λιπέλειας, καὶ εἰς τοῦτου πῆν δέξιμ ἀπέβλεπε τὸ δοκίμιον εἰς
τὸ προηγούμενον ζήτημα. Δεύτερον ἐτι εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν
γεννησάντων τοιοῦτους κλασικούς συγγραφεῖς δὲν εὐρίσκομεν
καμμίαν λέξιν ἰδιαιτέρως ἀρισμένην εἰς δὴλωσιν τούτων, ὡς
καὶ διὰ τῶν σημερινῶν genitio, goit, καὶ ἄλλα τοιαῦτα
δὲν εὐρίσκονται κυριολεξίαι εἰς τοὺς Ἕλληνας (ἴδε καὶ Οἰκονό-
μου Παιητικὴν σελ. 43. σημ. β'), ὅτινας ἄλλως ἦσαν οἱ με-
γαλοφρονεῖται καὶ μεγαλονόηταί.

Εἰς τοὺς σημερινούς Ἑυρωπαϊούς ἐπλατύνθη περισσότε-
ρον ἡ σημασία τῆς λέξεως. Ὅχι μόνον τοὺς τῶν Ἑλλήνων,
Ῥωμαίων, καὶ τοὺς ἐδικούς των ἐνδόξους συγγραφεῖς ὀνομά-
ζουσι κλασικούς· ὅχι μόνον κλασικὴν Ἀρχαιότητα ὀνομάζου-
σι, διὰ τὴν ἄκρην παιδείαν καὶ ἐξουγενισμόν τοῦ νοῦς, τοὺς
Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους, καὶ κλασικὸν ἔδαφος τὴν γῆν αὐ-
τῶν (Ἀνάλεκτ. Οὐολφ. δ', σελ. 576.), ἀλλὰ καὶ καθόλου
πᾶν ὀσιδῆποτε τελειότατον καὶ ἐπισιμώτατον εἰς τὸ εἶδός
του. Οὕτω κλασικὰ ὄργανα εἰς τὴν Ἀνατολίαν ὅσα ἔφθασαν
τὰ ἔρια τῆς τελειοποιήσεώς των (Δ. Ἐρ. 1819. σ. 592), καὶ
ἀλλαχού ἄλλα. Εἰς τὴν Διόσητικὴν, Καλλιολίαν, ἡ ὅπως ἄλ-
λως καλεῖται τὴν περὶ καλοῦ Ἐπισήμην, κλασικὰ ὀνομάζον-
ται πᾶ ἔχοντα ἐν ἑαυτοῖς πάντα τὰ συστατικὰ τοῦ καλοῦ,
ὅσων ἡ φύσις των εἶναι δεκτικὴ (ἴδε Βουτσεδέκιου Διόσητι-
κῆν Μέρ. Α', σελ. 219. ἐν Γοττίγγῃ 1815).

Εἰς ἡμᾶς δὲ ὁ πρῶτον γνωρίσας τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ὁ

ἡμέτερος Κοραΐς. Ἄλλοι τῶν ἐνδεχομένων νὰ ἔχωσι ἀκριβέ-
στερα καὶ ὀρθότερα περὶ τούτων· εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον ἡ ἀνάγνω-
σις τοῦ Προδρόμου τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης πρώτου ἔκαμε
τὸ ὄνομα τοῦτο γνωστόν· καὶ πολὺν καιρὸν, ἐνθυμούμαι, ἦν
μην, μετ' ἄλλων ὄχι ὀλίγων, εἰς ἀπορίαν τίποτ' ἐσήμαινε
καὶ ἡ λέξις καθ' ἑαυτὴν, τίς ἦταν καὶ ἡ συνάφεια τῆς ὀλίγης
βήσεως, „ὅσοι μάλιστα, διὰ τὸν καιρὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἔγραψαν,
ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς ἀλλαγνεῖς Ἑλληνιστὰς Ἡλασσι-
κοί“ (Πρόδρ. Ἑλλιν. Βιβλ. ἐν ἀρχῇ)· καὶ εἰμὲν ἐκ τοῦ ὀνό-
ματος συμπεράνωμεν, συναγεται, μὲ φαίνεται, μὲ ἱκανὴν
πιθανότητα ὅτι τὸσην γνώσιν κλασικοῦ συγγραφείας καὶ κλα-
σικῆς παιδείας εἶχαν πρότερον οἱ γράφοντες ἐκ τῶν ἡμετέρων
καὶ ἀναγιγνωσκόντες, ὡς οὔτε ἴχνος, οὔτε κἂν τὸ ὄνομα ἀ-
παντᾶται εἰς ὅλα τὰ πρῶτην βιβλία μας (1)· καὶ τοῦτο δὲν

(1) Ὑπὸ τοὺς „ἐνδόξους“ Θεόδωρου τοῦ Γαζῆ (Γραμμ. Δ' ἐν ἀρχῇ),
διὰ νὰ παρκοιωπηθεῖσιν ὅσα περὶ τοῦ Γραμματικοῦ ἰσημειώθησαν ἐκ τοῦ
Προδρόμου τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης, ἔπραξε νὰ ἐνοῶνται βίβλια οἱ
Ἡλαστικοὶ Συγγραφεῖς. Ἀλλὰ οἱ περισσότεροι καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἐκείνους, ὀ-
λίγες τέχνην ἰδιαιτέρην διὰ βίου ἔκμασαν τὸ Δ' τῆς Γραμματικῆς τῆς δε-
ξιμῆς ἀκριβῆ ἰδέαν εἶχαν τίνας ἦσαν οἱ ἐνδοξοὶ συγγραφεῖς, καὶ κατὰ τί
διέφερον τῶν ἄλλων. Ἄν συμπεράνωμεν μάλιστα τὴν κρίσιν των ἀπὸ τὰς πα-
ραδόσεως των, ὁ Λιβανίος ἦτον προτιμότερος ἀπὸ τὸν Δημοσθένη, τοῦλάχι-
στον Ἰσοκράτους· καὶ ἐτι ἡ λαϊκότης τοῦ Ῥήτορος ἔσκεν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν
σχημάτων, τὰ ὁποῖα ἴσως οὔτε ἐφαντάσθη ὁ πολιτικώτατος ἀνὴρ, καὶ ὁ
ζηλωτὴς πατριώτης· καὶ ἐτι ἅλη ἡ ἀρετὴ τοῦ Πανοφῶντος εἰς τοῦτο ἔσκεν, ὅ-
τι ἤθελε νὰ πᾶσι τὰ μόρια. Τόση ἦτον ἡ διὰ κοινὴν ἀτυχίαν ἀμάθειά
μας! Ἐχομεν δὲ εἰς τοῦτο παρηγορίαν, ἂν εἶναι ἰκανὴ τοιαύτη ἀρετὴ
παρηγορία, πολλῶν ἄλλων, οἵτινες εἶχαν ἀσυχρότως εὐτυχέστερας περιστά-
σεις· οὕτω παρ. χ. ὁ Γάλλος Ραβῆος δοξάζει ἐτι διὰ τοῦτο ὁ Δημοσθέ-
νης δὲν ἐμποροῦσε νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τοῦ Ηικέρωνος, διότι δὲν ἦτον ἀκό-
μη δυνατὸν νὰ ἀναγνώσῃ εἰς τὴν Ῥητορικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ περὶ κινή-
σεως τῶν παθῶν κεφάλαιον. Κατὰ ταῦτα δὲ αὐτὸς ὁ Ραβῆος ἔπραξε νὰ ἤ-
τον καὶ τῶν δύο ὑψηλότερος, διότι ἀνεγνώσε καὶ Ἀριστοτέλους, καὶ Ηικέ-
ρωνος, καὶ Πυυτιλιανῶ, καὶ πολλῶν ἄλλων Ῥητορικῶν· ἐπὶ δὲ καὶ οἱ σημα-
ρινοὶ ἑπικολίμας, ὀνώτεροι Ὀμήρου καὶ Βιργιλίου, διότι ἀνεγνώσκουσιν ὅσας
Παιητικὰς ἐκείνοι δὲν ὀγνώριζαν. Ὁ Σχολαστικὸς, Σχολαστικὸς, πόσον δια-
φθερίει τὰς κεφαλὰς τῶν ὀκαδῶν σου.

ἔπρεπε νὰ παρατρέξωσι, νομίζω, ὅσοι ἐκριναν ἀναγκαῖον νὰ γράψωσι ὑπὲρ Κοραΐ. Εἶδὲ περὶ τοῦ ὀνόματος δυνατὸν καὶ ἐναντία νὰ εὐρεθῶσι, περὶ τοῦ πάγματος ὁμῶς, ὅτι ὁ Κοραΐς πρῶτος εἰσήγαγεν εἰς ἡμᾶς τὴν σπουδὴν τῆς κλασικῆς παιδείας, εἰς τὴν καθ' αὐτὸ σημασίαν τῆς λέξεως, τὴν ἀληθινὰν ταύτην πολυφυλλοὶ καὶ παχύταται Μελέται δὲν δέλουσι δυναθῆναι τὴν ἀναίρεσάσιν. Καὶ εἰμὲν ἡ κλασικὴ παιδεία κατὰ τὴν πληροφориαν τῶν ὑγιᾶς φρονούντων, εἶναι τὸ μόνον πηδάλιον ἵνα φθάσωμεν εἰς ὃν σπεύδωμεν ὄμιον σωτήριον, ὅλοι οἱ πολεμοῦντες τὸν συμπλέοντα πηδάλιοδότην ἄλλο δὲν πράττουσι παρ' ὅτι πρὸς τοὺς Ἀργοναύτας ὁ χάλκιος Τάλως, ὅστις

— — — ἀπὸ σιβαροῦ σκοπέλοιο
 ῥηγνύμενος πέτρας, εἶργε χθονὶ πείσματ' ἀνάψαι Δικταίην ἔρμιοιο καταρχομένους ἐπιωγῆν". (Ἀπολλ. Ροδ. Ἀργοναυτ. Δ'. 1638 —)

Ἄλλὰ καθὼς ὁ Τάλως
 „ — — χάλκιος περ' ἐὼν, ὑπόειξε δαμῆνα
 Μηδείης βρῖμη πολυφαρμάκου. " (αὐτόθι. 1676 —)
 οὕτω χρῆσας ἔχομεν τὰς ἐλπίδας, ὅτι καὶ οἱ σημερινοὶ ὀπαδοί του, ὅχι διὰ τῶν μαγείων τῆς Μηδείας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τέχνης τῶν κυβερνούντων τὸ πλοῖόν μας, δέλουσι λάθει τὸ ἐκείνου τέλος.

Τώρα διὰ νὰ δάσωμεν εἰς τὸν λόγον τέλος, μετὰ ὀλόκληρον ἔτος περὶ τοῦ, πῶς πρέπει, λέγεις, νὰ γράψωμεν, ἐνδόξους συγγραφεῖς, κλαστικούς, ἢ κλασικούς; Εἰς τοῦτο συγχωρήσέ με νὰ σὲ ἀποκριθῶ μετὰ τὴν Ἰταλικὴν παροιμίαν, τὴν ὅποιαν τόσο συχνὰ ἐμεταχειρίζομεθα εἰς Τεργέσην „l'abito non fa il monaco". Εἴτε μεταφράσωμεν, εἴτε ὡς πολιτογραφήμενιν ὀρθογραφήσωμεν τὴν λέξιν, ὡς αὐτοὶ οἱ ἔχουτες, εἴτε τελευταίον, ἀνασώζοντές τινι ὡς ἐδικὴν μας, τὴν γράψωμεν κλασικός (1), φαίνεται σχεδὸν ἀδιάφορον πρᾶγμα.

(1) Εἰς τὴν διατριβὴν τὴνδε ὁσάκις ἦτον ὁ λόγος ἵνα δειχθῆ ἔκ τοῦ λατινικοῦ ἢ γένεσις τῆς λέξεως, ἢ ὡς ἄλλοι τὴν ἐμεταχειρίσθησαν, ἐσημειώθη διὰ σ' ὁσάκις ἦτον ἕκ μέρους τοῦ γράφοντος, πᾶντότε διὰ σ' τοῦλάχιστον τοιοῦτος ἦτον ὁ σκοπός.

μα. Πολὺ χρησιμώτερον εἶναι, ἀφήσαντες τὴν περὶ ὀνόματος ζήτησιν, νὰ πιασθῶμεν ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα· ἀνευδότως νὰ σπουδάσωμεν, καὶ νὰ σπουδάσωμεν καθ' ἃ δέξομεν τοὺς κλασικούς συγγραφεῖς, μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, χωρὶς τοῦ ὁποίου οὔτε νὰ φαντασθῶμεν προκοπῆς καμμίας ἐλπίδα. Ὅτι ὁ Γουμάσιος, τρεῖς αἰτηθεὶς νὰ εἴπῃ τίς ἦτον ὁ φιλότατος καὶ τιμιώτατός του, τρεῖς ὠνόμασε τὸν ἀδελφόν του, τοῦτο οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐρωτώμενοι καὶ μὴ ἐρωτώμενοι, καὶ τρεῖς, καὶ τετράκις, καὶ πολλάκις πρέπει καὶ νὰ λέγωμεν, καὶ νὰ φρονῶμεν περὶ τῶν ἐνδόξων συγγραφέων τῶν προπατορῶν μας.

Καὶ ἀπ' ὅσα ἄλλοτε περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐλαλήσαμεν ἐννοεῖς βέβαια, φλεῖ ῥάγα, ὅτι τῶν γραφομένων ὁ σκοπὸς δὲν ἀποβλέπει ἵνα καταδικάσῃ τὰς Ἐπιστήμας καὶ τὴν Φιλοσοφίαν· ὅλον τὸ ἐναντίον μάλιστα. Εἶναι τῶν ἀδυνάτων χωρὶς αὐτῶν νὰ σπουδάσωμεν καθ' ἃ δέξομεν τὰ συγγράμματα τῶν Ἐπιστημονικωτάτων καὶ φιλοσοφικωτάτων Ἑλλήνων· ὁ λόγος εἶναι μόνον ὅτι μετὰ τὰ Μαθηματικὰ καὶ Φυσικὰ, εἰς τὰ ὅποια μόνον ἔως χθὲς καὶ πρῶην μάλιστα ἠσχολούμεθα, εἰμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καλοὺς ἀερονόμους, καλοὺς ἐπιστήμονας, μετὰ τὰ χημικὰ, ἂν θέλῃς, καλοὺς τεχνίτας· ὁ μέγας ὁμῶς ἠλεκτρισμὸς, καὶ ὁ ἐρεθισμὸς πρὸς τὴν παιδείαν, τὸν ὁποῖον χρεια νὰ δάσωμεν εἰς τὸν πολὺν ἄνθρωπον τοῦ Γένους, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ κατορθωθῆ διὰ τῶν μαθημάτων ὅτι ὁ ἀτμοσφαιρικὸς π. χ. ἀήρ συνίσταται ἀπὸ δύο εἶδη ἀέρος, ὅτι ὁ ἀμμίτης λίθος εὐρίσκεται μέρος εἰς κρουαλλώδεις κόκκους, καὶ μέρος εἰς ἄλλον σχῆμα, ὅτι ὁ ἠπατίτης, διὰ σιδήρου ξυσθεῖς, ἀναδίδει τοιανθὸν ὄσμῆν· καὶ ὅτι ὁ πυροποικίλος, καὶ Συκήτης . . . . κ. τ. λ. κ. τ. λ. Πάντα ταῦτα, εἶναι ἀληθινὰ, ἀξύνουσι τὴν ἐμπειρίαν τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγον ἀνυφόνουν τὸν νοῦν του. Ὁ Ἐρόδοτος ὁμῶς, ὅστις συνεγράψεν ἐπίτηδες ἵνα ἀναβῆται τὸ φιλότιμον τῶν Ἑλλήνων, σωφρονίζων αὐτοὺς συγχρόως ἀπὸ πολλὰ ἐλαττώματα· ὁ Ξενοφῶν, ὅστις, ἀφῆτων ἀπὸ τῆς χειρὸς του τὴν ὀλοθρευτικὴν τῶν βαρβάρων βομφαίαν, ἐπίανε τὸν κάλαμον ἵνα ἐμπνεύσῃ ἄξια φρονήματα εἰς τοὺς συμπολίτας του, ὅταν ἀρχίζαν νὰ παρεκτρέπωνται ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς· αὐτοὶ εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀρμοδιώτατοι τὴν σήμερον, καθ' ὃν καιρὸν χρεια ἔχομεν μεγάλων κέντρων εἰς ἀνέγερσιν τοῦ κοι-

μισμμένου φρονήματός μας. "Όταν αναγνώσῃ ὁ διδάσκαλος με τοὺς μαθητάς του, „ὡ δέσποτα κ. τ. λ.“ (Ἡρόδ. Πολύμν. 9. ἐν ἀρχῇ), εὐκολον εἶναι τότε νὰ τοὺς κάμῃ μικρὰν παρέκβα- σιν, ὅτι τῶν ἐθνῶν τὰ φρονήματα χαραγμένα φαίνονται εἰς τὰ ἐνδύματα, εἰς τὸ βᾶδισμα, εἰς αὐτὸ τὸ λαλεῖν. Οὐδὲ, δέσποτα, οὐδὲ ἄλλο τοιοῦτον εὐρίσκεις εἰς τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων τὰ σώματα, εἰς τὰ ὅποια ὁμοίως εὐρίσκεις τὰ τέρπια ἐκεῖνα καὶ κοινάκινα, ὡ φίλος, ὡ γαβὲ, κ. τ. λ., δείγμα- τα τῆς εὐκρινείας καὶ τῆς πρὸς τὴν καλοκαγαθίαν τιμῆς. Καὶ βέβαια εἰς ἀνδρῶν σώματα, ὅστινες ἀξίωμα εἶχαν, οὐδένα ἄν- θρώπου δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖν“ (Ξενοφ. Κύρ. Ἀναξ. Γ, 2, 13), ἥσαν πάντῃ ἀνάμμοσα τὰ τοιαῦτα· εἴμπορεῖ μετὰ ταῦτα νὰ παραβάλῃ τῶν Περσῶν καὶ Ἑλλήνων τὰ φρονήματα, καὶ νὰ τοὺς συμπεράνῃ τελευταῖον ὅτι καὶ αὐ- τοί, διὰ νὰ λαλώσιν ὑψηλὰ ἢ ταπεινά, καλὰ ἢ κακὰ, πρέ- πει νὰ φρονῶσιν ὡσαύτως· καὶ ὅτι πρέπει νὰ φρονήσωσι πρὶν ἐπιβρωθῶσι νὰ γράψωσιν.

"Όταν κατόπιν εἰς τὸ „δέσποτα“ τὸ ἀνωτέρω ἀναγνώ- σῃ, „οὐ μόνον εἰς τῶν γενόμενων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσθμμένων· ὅς τᾶτε ἄλλα λέγων ἐπίκειο ἄριστα καὶ ἀ- ληθεστά κ. τ. λ.“ (Ἡρόδ. ἀνωτ.), τότε ἀφορμὴν ἔχει πολ- λά καλὴν νὰ διδάξῃ τοὺς μαθητάς του μάθημα ἄριστον, Πῶς πόσῃ ἀνάσχυρτίαν φθάνει ἡ κολακεία, ἣτις δὲν εὐχαρισεῖ- ται νὰ ὑπερφύσῃ τὸν εὐφημιζόμενον ὑπὲρ τοὺς γεγονότας, τῶν ὁποίων γνωρίζει τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοὺς μέλλοντας, τῶν ὁποίων οὔτε γνωρίζει, οὔτε νὰ προφη- τεύσῃ δύναται τὴν ἀξίωσιν. Νέοι καὶ γέροντες ἀγαπῶσιν ἐπί- σις τὴν ποιικιλίαν τοῦ λόγου, ὡς καὶ παντὸς ἄλλου πράγμα- τος. Ἐγγυὲς εἶναι λοιπὸν ὁ σοφὸς Πλούταρχος ἵνα σύμφιλοσο- φήσῃ μαζίτου περὶ τῆς κολακείας, ὅτι τὴν πηγὴν τῆς νόσου ταύτης ἔχομεν πάντοτε ἐν ἑαυτοῖς, μὴ θελόντες νὰ ἐμμεθα κριταὶ δίκαιοι εἰς τὰ ἐδικάμας πράγματα· ὅτι οἱ κολακεῖς ὁ- μοιάζουσι τὰ βδελυρὰ ἐκεῖνα ζῴφια, τὰ ὅποια, παραιτῶν- τὰ τὰ νεκρὰ σώματα, τρέχουσιν εἰς τὰ ζῶντα, καὶ ἐκ τῶν ζῶντων, εἴμπορεῖ νὰ προσέσῃ, προτιμῶσι τὰ παχέα μὲν ἀλλὰ μολυσμένα. „Οἱ μὲν γὰρ φθιῖρες ἀπείσιν ἀπὸ τῶν τε- λευτώντων, καὶ ἀπολείπουσι τὰ σώματα σθενυμένου τοῦ αἵματος ἐξ οὗ τρέφονται· τοὺς δὲ κολακὰς κ. τ. λ.“

(Πλούταρχ). Δυνατὸν νὰ τοὺς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τῶν Κλι- μακίδων, καὶ εἶτινα ἄλλην τῶν περιφρήμων κολακῶν ἔχει ση- μειωμένην ἀπὸ τὰς μερικῆς ἀναγνώσεως του. (Ἰδὲ Πλούταρχου, Πῶς ἄντις διακρίνεις τὸν κολακῆ τοῦ φίλου σελ. 12 ἐκδόσ. Δουβλεβλου, καὶ τὴν σαφὴν σοῦ σοφῶ ἐκδότου δια- τριδὴν, Recherches sur les parasites et les Flatteurs propre- ment dits chez les Grecs.) Εὐκαιρον εἶναι προσέτι ἡ παρενθή- κη τοῦ γνωστοῦ ἐκεῖνου ὅτι εἰς τὴν ἵπτικὴν προκόπτουσι πε- ρισσότερον οἱ ἄλλως κολακευόμενοι, διότι οἱ ἀπολίτισοι ἵπ- ποι δὲν γνωρίζουσι τὴν κολακείαν. Καὶ τὴν περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ καθόλου τῶν βασιλέων κρίσιν τοῦ Ῥωμαίου Κυρτίου (de rebus gestis Alexandri VIII, v. 6.), ὅτι ἡ κολακεία τοὺς ἐ- φθειρε συχνότερα παρὰ οἱ ἐχθροί, εἴμπορεῖ νὰ λάβῃ ἀκόμη εἰς βοήθειάν του, καὶ νὰ τοὺς συμπεράνῃ τελευταῖον ὅτι καὶ αὐ- τοί, καίτοι μὴτε Ἀλεξάνδροι, μὴτε Δαρεῖοι, τὰ μέγιστα δύνανται ἀπὸ τὴν νόσον ταύτην νὰ βλαπθῶσι, πτερούντες πολλάκις εἰς τοῦ ἀμαθοῦς ὄχλου τοὺς ἀκρίτους μετὰ κολακείας ἐπιβουῆς. "Όταν ὡσαύτως εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ἀναγνώσῃ „τοὺς (Ἑλληνας) χρῆν ἔοντας ὁμογλώσσους, κή- ρυξίτε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παυτὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι“, τότε σῶδιον ἔχει νὰ τρέξῃ τῆς ἀρετῆς ἐνδοξόν. Ἡ συμβουλή αὕτη, τὴν ὁποίαν ὁ φιλέλλην Ἡρόδοτος μετέτρεψεν εἰς κατηγορίαν κατ' Ἑλλήνων εἰς τὸ σῶμα τοῦ βαρβάρου Μαρδονίου, ἱερὰ ἐντολή πρέπει νὰ γένη εἰς τὸ σῶμα τοῦ διδασκάλου, τὴν ὁποίαν μικρὸς καὶ μέγας Γραικὸς μαθητῆς του πρέπει νὰ ἐσχαράξῃ εἰς τὴν καρ- δίαν του. Ἡ διχόνοια ἐξευέρισε τὸ εὖρωσον σώμα τῶν Ἑλλή- νων, ὁ Μακεδονικὸς Βορρᾶς τὸ ἔφθινεν εἰς τὴν κλίην, ὁ Ῥωμαϊκὸς χειμὼν τὸ παρέλυσεν, ἢ δὲ μετὰ τοῦτου τρομέρᾳ λαίλαψ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου τὸ ἀπώθησεν. "Ότι λοιπὸν δὲν ἐσημείωσαν ἐξ ἀφροντισίας οἱ παλαιοί, εἰς τὸ σημειώσωμεν ἐκ τῶν παθημάτων οἱ νεώτεροι, ἂν θελώμεν νὰ μὴ κατακυ- λισθῶμεν εἰς τὸν τάφον ὅπισω, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὰ χεῖλη ἀρ- χίσταμεν νὰ ἀπομάκρυνώμεθα.

"Όχι μόνον αὐτόπτης, ἀλλὰ καὶ συμμετόχος ἔγινες πολ- λάκις, φιλάτατε Ῥώτα, τῆς ψυχικῆς τέρψεως, καὶ δι' αἰετὸν ἐφαρμάζοντες τὴν θεωρίαν ταύτην εἰς τοὺς χρηστούς ὁμογενεῖς νέους τῆς Τεργέσις, ὅπως τότε ὁ καιρὸς καὶ ὁ τόπος, καὶ τῶν

δύο μας ή δύναμις εσυγχωρούσεν, επαρητηρούσαμεν τήν ανακίνησιν και χαράν τών νέων, και εσυμπεραίνομεν τίποτ' εδύνατο να κατορθώση μεγαλιότερα προκοπή του διδάσκοντος, και εις περίεσιν ευτυχέστραν (1). Η κατά τούτον τον τρόπον σπουδή τών κλασικών συγγραφέων (ως και τότε εύρισκομεν) έχει μόνον από πολλά άλλα μαθήματα, αλλά εις τήν σημερινήν μας κατάστασιν και από εκείνην τών αυτών συγγραφέων τήν σπουδήν είναι χρησιμωτέρα, ή όποια πενήτηκοντα αντίγραφα ανακινούν εις μιάν μόνην γραφήν ερεώσιν, ή εις διερωσιν ενός μόνου χωρίου. Ουδέεις άρνείται βέβαια το χρησιμον τής επήνου ταύτης άσχοσίας, αλλά τα κολοθωμένα μέρη τών παλαιών συγγραφέων όσοι άνεγνώσαν και ενόησαν πλέον τα σώα και άφθαρτα, αυτοί ως τα διορθώσασιν, ήλθε πρώτα. Εις τους εντυφώντας Ευρωπαίους, και εσαί τών ήμετέρων δυνατών να τους μιμηθώσι, προς τιμήν μας και τούτο όχι μικράν, ως αφήσωμεν το αξιότιμον τούτο έργον, και έργον εδικόν μας αναγκαιότατον ως νομίσωμεν τήν άκριθή τών διορθωμένων κατάληψιν. Ηρακλείς όλοι να γένωμεν δεν είμπορούμεν να άφελήωμεν έμεις από τους κόπους τών λογίων Ηρακλέων εις εκκλήρασιν τών συγγραφικών βύπων, τούτο και δυνάμεθα, και χρειαζούμεν να το κάμωμεν, αν συμφρονώμεν.

Η κατά τούτον τον τρόπον σπουδή τών κλασικών συγγραφέων, χειραγωγούμενη από τον φρόνησιν και Φιλοσοφίαν, θέλει είσθαι ή μόνη άγκυρα του σαλεύοντος πλοίου μας. Φιλοσοφία δε έννοείται ένταύθα ή ανθρώπινος, και όχι ή δι' άγ-

(1) Ότι τών κλασικών συγγραφέων ή μεθοδική παράδοσις και εις τους έξένους προς τοις άλλοις θέλει μας κάμει τιμητέρους, και τα πράγματα μας περισσότερο προσοχής άξια (plus intéressants), δηλου γίνεται απ' εσαί αυτοί πλέον οι ξένοι γραφοί περί τών Γυμνασίων μας. Ο αριθμός τών σπουδαζόντων (εις το σχολειον της Χίου) είναι 476. εκ τούτων 1400 Γραικοί και 76 ξένοι, εκ των τρεις Αμερικανοί (*), οστινας θέλωσι να μάθωσι τήν γλώσσαν του Όμηρου εις τον αυτόν εκείνον τόπον, δεξί έξέθηρα τον πατέρα της ποιήσεως (Oppositions. Blatt, 21 Οκτωβρ. 1820).

(*) Ο αριθμός είναι έσθός, ή διερωσι έμνος σφαλερά, ή αληθής είναι ή εφετής. 400 εγγόροι Γραικοί, 74 ξένοι, άλλα πάσαν Γραικοί από διάφορα μέρη της Ελλάδος, και 2 Αμερικανοί. Ο Εκδότης,

γέλους Μεταφυσική, από τήν όποιαν και ο φιλοσοφώτατος Νεύτων παρεκάλει τήν Φυσικήν να τον ελευθερώη (α Φυσική, Φυσική, ελευθερονέ με από τήν Μεταφυσικήν): ούτε ή συζηματομανής Φιλοσοφία ήτις ταράσσει τον νοον, χωρίς να τον άφελήση. Όχι εύκολίας, αλλά φραγμούς, και φραγμούς άδιαβάτους αντίπροβάλλουσιν εις τήν εύρεσιν τής αληθείας τα πολλά συζηματα. Αποδείξεις τρανάταται είναι εσαί συμφωνούσι με τας αρχάς των, και εξαιρέσεις εσαί αντίβαίνουσιν. Όποιος έχει συζηματα εις τον νοον έπιεται να παραλαλή εις τήν γλώσσαν, ως λέγουσιν οι σοφοί. Φιλοσοφίαν χρειαζόμεθα, ήτις αποβλέπει να φωτίζη τον νοον, και να εύθύνη τήν καρδίαν περισσότερο, παρά να κτίζη νέα άερότεχα κρημιζόουσα τα πράων.

Αλλ' εσον αναγκαία τόσον δύσκολος είναι, ήλθε πρώτα, ή τοιαύτη σπουδή. Εις τήν άκριθή κατάληψιν τών Ελληνικών συγγραμμάτων πρέπει να μεταφερθή ή αναγνώσις εις τον καιρόν εκείνα εγράφοντο, χωρίς πάλιν να λησιμονήση και τον παρόντα. Από τήν ταπεινήν κατάστασιν, εις τήν όποιου του καιρού ή φορά μας έβρίψε, πολλά ύψηλά πρέπει να άνωθαθή, και τούτο δεν είναι εύκολον. Αι εύκολιαι τας όποιας έχομεν εκ του λεκτικού μέρους είναι ίσως μικραι ως προς τας δυσκολίας, τας όποιας ή έλλειψις ευτυχών τών περιέσεων μας αντιπροβάλλει. Δεν είμπορούμεν να κρύψωμεν άρκετά τήν λυπηράν ταύτην αλήθειαν, νοήματα ύψηλά, γραμμένα από άλλοίους και δι άλλοίους, δεν χωρούσι τόσον εύκολα εις ψυχάς ανθρώπων, τών όποιων αι κεφαλαί έχουσι τήν άνδραπαδάωδη έτι τείχα υπό τής άμουσίας (Πλάτη Άλκιβ. Α'. 34). Όποιος έχει τοιαύτην τείχα, όχι να νικήση τας δυσκολίας εύκολα, άλλ' ούτε να τας αισθανθή δεν είναι πολυ καλός.

Μικρότατον παραδειγμα είναι ίσως ίκανόν να μ' ελευθερώση από πάσαν συκοφαντίαν ότι παρα καιρόν εγείρομαι ψυχρός του γένους κατήγορος. Εις πολλά της Ελλάδος σχολεία παραδίδεται ο περι Στεφάνου λόγος του Δημοσθένους, και έμεις, εσον εγω ήξευρω, δεν εξετάσθη ούδαμου αν τα εις τον λόγον αναφερόμενα ψηφίσματα ερμολώσιν εις ους αναφέρονται καιρούς ή όχι. Η εξέτασις δε τής χρονολογίας ανευρεν εις ταύτα δυσκολίας δυσλύτους. — Τα θαυμασιώτερα της Ελληνικής ποιήσεως είναι αι Τραγωδίαι, και έμεις άμ-

φιβέλλω ἂν πολλοὶ τῶν ἐδικαίων μᾶς ἠρμήνευσαν Αἰσχύλου ἢ Σοφοκλέους Τραγωδίαν, ὡς ἀπαιτεῖται. Ἡ κατασκευὴ τοῦ θεατρῶν, ὁ τρόπος τῆς παραστάσεως, τὰ διάφορα εἶδη τῶν μέτρων, ὁ λόγος τῆς συχνῆς αὐτῶν μετέβολῆς, ἡ διάταξις τῶν χορικῶν, τὰ λεγόμενα προῶδος, μεσῶδος, εἰσίτημα, κόρμοι, κ. τ. λ., εἶναι, μὲ φαίνεται, τόσα αἰνίγματα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κωχωμένους εἰς τὸν Ἑλληνα λόγον, διὰ τὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἔννοια δὲν εἶναι πάντα ἀκατάληπτος.

Ἄλλὰ τὸ δύσκολον τοῦτο εἰς τὴν κατάληψιν, καὶ τὸ ἀμίμητον τῆς Ἑλληνικῆς χάριτος εἰς τὴν σύμβεσιν, ὅχι μόνον νὰ μᾶς ἀπελπίσῃ δίκαιον δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ θαρβύλαστέρους μάστιγα νὰ μᾶς κατασχῆσῃ πρέπει, ἐνθυμουμένους, διὰ τὰ παρασιωπηθῆναι πόση τιμὴ καὶ ἀπόλαυσις μετὰ τὴν κατανίκησιν τῶν δυσκολιῶν ἔπονται, ὅτι μόνον πρὸς τοιαύτας δυσκολίας παλαιότεροι θέλομεν γυμνασθῆναι καὶ ἀνδραβῆν τὸν νοῦν οἱ ἦν νεαροὶ, διὰ τὰ μὴ εἶπω νήπιοι· μόνον δοκιμάζοντες καὶ ἀποτυγχάνοντες, ἔλπις εἶναι νὰ φθάσωμεν εἰς ἐπιτυχίαν. Ὅχι λοιπὸν δειλία καὶ ἀπόγνωσις, sed par est omnes omnia experiri, qui res magnas, et magno opera expectandas concupiverunt, λέγει θαρβύλαστέρους ὁ ἰκανώτατος λέγειν ἀνὴρ. (Cicero orator ad Brutum I.) Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰ Κικερόνος τὴν συνηγορίαν ἡ τύχη μᾶς ἔρριψε, πάλιν αὐτὸν μὲ ἀκούσῶμεν πλατύτερον λαλοῦντα περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς δε. „Nec solum ab optimis studiis excellentes viri deterriti non sunt, sed ne opifices quidem se artibus suis removerant, qui aut Ialysi, quem Rhodi vidimus, non potuerunt, aut Coae Veneris pulchritudinem imitari. Nec simulacro Iovis olympii, aut Doryphori statua deterriti reliqui minus experti sunt, quid efficere, aut quo progredi possent, quorum tanta multitudo fuit, tanta in suo cujusque genere laus, ut cum summis miraremur, inferiora tamen probaremus. In oratoribus vero, Graecis quidem, admirabile est quantum inter omnes unus excellat, attamen cum esset Demosthenes, multi oratores magni, et clari fuerunt, et ante fuerant, nec postea defecerunt. Quare non est cur eorum, qui se studiis eloquentiae dederunt, spes infrigatur, aut languescat industria. Nam neque illud ipsum, quod est optimum, desperan-

dum est, et in praestantibus rebus, magna sunt ea, quae sunt optimis proxima“. (Cicero. ibid. II.)

Μακρὰ καὶ διεξοδικὴ πιθανὸν νὰ φανῆ εἰς πολλοὺς ἢ ἀνωβήσις, ἐγὼ ὅμως λυποῦμαι ὅτι δὲν ἐπρόσθεσα καὶ τὸν πρῶτον παράγραφον ὀλοκλήρην· διότι οὔτε ὀρθότερας, οὔτε προσφωρετέρας εἰς τὸν σκοπὸν ἔννοιας εἰμποροῦμεν νὰ ἐπιθυμήσωμεν. Περὶ δὲ τῆς Κικερόνειου συνέσεως περιττὸν νὰ σημειωθῆ ἄλλο εἰμὴ ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ἐτολήμην ἢ μετάφρασις τῆς ἀνω βήσεως, διὰ τὰ μὴ ἀπαρμολυθῆ ἢ ὀξύτης, διὰ τῆς ὁποίας ὡς βέλγη διερχονται τοῦ βήτορος οἱ λόγοι. Ὅλου δὲ τὸ προσιμῖον τοῦ ἀνω βιβλίου συμβάλλει μεγάλως εἰς τὸ ν' ἀφαιρέσῃ τὴν δειλίαν, ἣτις εἰς πᾶσαν προβαλλομένην δυσκολίαν κυριεύει τοὺς ὀπτοσοὶ ἐπιχειροῦσι τίποτε γυναικίου, ἀσυνείδητοι ἔτι ὄντες· καὶ τοιοῦτων ἔχομεν τὴν σήμερον μεγάλην χρείαν.

Εἰς τὸν κατὰ μικρὸν ἐξομαλισμὸν τῶν περὶ ἂν ὁ λόγος δυσκολιῶν ἤθελε συμβάλλει πολὺ βέβαια ἂν ὄλιγοι τιμὲς ἀπὸ τοὺς πολλοὺς νέους μᾶς, ὅσοι συχνάζουσι τὰς Ἀκαδημίας τῆς Εὐρώπης ἐξαιρέτως τῆς Γερμανίας, ἀρίστοι τῶν φυσικομαθηματικῶν τὴν σπουδὴν εἰς τοὺς πολλοὺς, ἤθελαν ἀσχοληθῆ ἰδιαιτέρας εἰς τὰ περὶ τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς, καὶ καθόλου εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φιλολογικῶν μαθημάτων, ἢ τῆς Ἀρχαιομαθίας (Alterthumswissenschaft), ὡς τὴν ὀνομάζουσι οἱ ἀρχαιομαθέστατοι καὶ ἀρχαιολογικώτατοι Γερμανοὶ, ἵνα συνδράμωσι καὶ κατὰ τοῦτο τὴν πενομένην ἡμῶν πατρίδα καὶ μητέρα, εἰσάγοντες εἰς τὰ σχολεῖά μᾶς κατὰ μικρὸν τὴν μέθοδον τῆς τούτων παραδόσεως.

Ἐννοοῦνται δὲ ἐνταῦθα ὅσοι αἰσθάνονται ὅτι εἰς τὴν Εὐρώπην μανθάνονται τοιαῦτα πράγματα ὅσοι δὲ ἐναντίας πληροφροῦνται ὅτι Ἐπιστήμας μὲν δυνατὸν ἴσως νὰ σπουδάσῃ τις εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἑλληνικὰ ὅμως ἢ πατροπαράδοτος ἔθνικὴ γλῶσσα ἢ ἀνεκάλαν συζητήσιμα εἰς τὴν ἀπογονίαν τὰ ἀρχαιοτάτου ἔθνους ἀρχαιοτάτη διάλεκτος, ὅχι μόνον περιττὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπρεπὲς εἶναι νὰ ζητῶνται εἰς ξένους τόπους ἀπὸ ἀνδρας, οἵτινες ἐπνευσαν τὸν αἶμα τοῦ Ἑλικῶνος, ἐποτίσθησαν τὰ νῆματα τῆς Ἰπποκρίνης, καὶ ἔχρισαν τὰ χεῖλη των μὲ τὸ αὐτὸ ἐκείνο μέλι, τὸ ὅποσον κατέσχισσε μελίβρυτον τὸν Πλάτωννα, καὶ τὸν Ξενοφάντα μελισαγῆ, οἱ τοιοῦτοι εἶναι βέβαια μακαριστοὶ, ἂν κρίνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πολλῆν

μακαριότητα ελιξιμόνησαν, ως φαίνεται, πρώτον ότι δὲν ἀπολαύουσιν ὅλοι τὰ καλὰ ταῦτα· δεύτερον, ὅτι αὐτοὶ εἰς τοῦτο πταίουσιν μάλιστα. Ἀφύστως ἐντροφῶντες εἰς τὰ καλὰ ταῦτα, καὶ εἰς τὸ πατρικὸν ἔδαφος καρπούμενοι ὅσα ἀκόσμως ἐκ τῶν πατέρων παρέλαβαν, διὰ τί δὲν ἐπροσπάθησαν νὰ κατασχῶσι καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους περιττὴν τὴν διὰ τοιοῦτον σκοπὸν ἀποδημίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἔπου τῶρα εἶναι κατ' ἀτυχίαν ἀναγκασμένοι νὰ τὰ θηρεύωσιν ἐν πρὸς ἐν μὲ τὰς κακοπαθείας τῆς ξενιτείας; πολλὰ ὀλίγους λόγους ἔχουσιν εἰς ἀπολογίαν τῶν τοῦ Αἰσχύλου τὰς Τραγωδίας, τοῦ Πινδάρου τὰ εἶδη μὲ τὰ διάφορα μέτρα τῶν, τοῦ Πλάτωνος τὴν πολιτείαν (ἴδε κατάλογον τῶν Σερικῶν μαθημάτων τῆς Γοττφγγης τοῦ 1819, καὶ τῶν Βερολίνου τῶν χειμερινῶν μαθημάτων 1820.) ἄς ὑποσχεθῶσι νὰ ἐρμηνεύσωσι; καὶ τότε ὅχι μόνον ὑπὸ τούτους σκοποὺς ἔχοντας νὰ ἀναχωρήσωσι θέλουσι μείνει, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτους εὐρισκομένους ἤδη εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ θέλουσι τὴν ἀφήσει εὐθύς, ἵνα, καὶ τὸ γλυκὺ τῆς Ἑλλάδος κλίμα ἀπολαύοντες, ἀκούσωσι τὰ μαθήματα ταῦτα εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν τῶν. Ἄν δὲ ὁ πρῶτος διδάσκαλος τῶν Ἀθηνῶν, Εὐστάθιος ὁ ἀπὸ Κατοῦνης, Ἀναξίσιος ὁ Ἀκαρναν, ὁ Αἰτωλὸς Ἀλέξανδρος, καὶ ἄλλα λαμπρὰ καὶ ἐπίσημα ἑνὲμα εἰς τὴν νεωτέραν Γραμματείαν τῶν Ἑλλήνων, ἔχουσι πολλοὺς ὁμοίφρονάς τῶν ὅτι εἶναι καὶ ἀσύμφορον πρᾶγμα νὰ σπουδάζονται εἰς τὴν Εὐρώπην Ἑλληνικὰ μαθήματα, διότι αἱ αὐτῶν Δοξιοτικαὶ καὶ Σοφολογιότητες εἶναι ἀσυγκρίτως βαυτεροὶ Γραμματικοὶ, καὶ Ἑλληνικαὶ σοφώτεροι (1) παρὰ τῶν

(1) Ὅχι μόνον συκοφαντία, ἀπὸ τὴν ὅποιαν πολλὰ ὀλίγα ἀλλὰ βδελύσσεται περισσότερο ὁ γράφων, δὲν εἶναι, ἀλλὰ πολὺ κατώτερα τὰ ὄντως γραφόμενα ὑπὸ τούτους λόγους αὐτῶν. Ὅχι ἀπαξ, καὶ ὅχι ἕνα, ἀλλὰ πολλὰ καὶ πολλοὺς Εὐσταθίους ἤκουσεν, εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι εὐρισκόμενος, μεγαλοφώνως κηρύττουσας ὅτι ὅλοι οἱ προφασίσαι, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, τῆς Εὐρωπαϊκῆς πρέπει νὰ μαθητεύσωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν μαθητῶν τῶν, ἂν θέλωσι νὰ μάθωσιν ὀλίγα Ἑλληνικά, καὶ τοῦτο εἰς κύκλον ἀνδρῶν, οἵτινες ἀγνοοῦσαν τί ἀξίωσι καὶ τῆς Εὐρώπης οἱ Ἑλληνικαί, καὶ οἱ εὐθελόμενοι. Δὲν ἤξεύρω τί ἤθελον πράξει οἱ τοιοῦτοι καλοὶ ἄνθρωποι ἂν ἐγνωρίζουν πῶς κρῖνουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τὰ ἔργα τῶν σοφωτέρων ἡμῶν. (Εὐγενίου τοῦ Βουλιγάρου, Ἰδὲ Ἀνάλεκτα Οὐολφίου Β', σελ. 404.)

τεύτονα Βουττμᾶνον, Μαθίαν, Βοίκκιον ἢ Βαίκκιον (Böckh), καὶ τὸν Ἑλβετολλανδόν (1) Βυττεμβάχιον, τοὺς τοιοῦτους ὅχι μόνον περιττὸν εἶναι νὰ μεταίσιπῶν κἀνεὶς ἵνα τοὺς μεταίσιπῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ τοὺς ἐπέιχεται νὰ μένωσι διὰ πάντος εἰς τὴν πληροφορίαν ταύτην, ἵνα μὴ ζερηθῶσι μὲ τὴν ἀλλαγὴν αὐτῆς τὴν θρασυλλικὴν τῶν εὐδαιμονίαν.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα ταῦτα εἶναι πολὺ πιθανόν ὅτι, θεωρῶν τὰ μέχρι τοῦδε γραμμένα ὡς πρῶτον μέρος τῆς περὶ Κλασικῶν Συγγραφεῶν διατριβῆς, θέλωσι ζητήσῃ καὶ τὸ δεύτερον, φησὶ ἴατα, μέρος, πῶς πρέπει νὰ σπουδάζονται οἱ συγγραφεῖς οὗτοι. Οὐδεὶς λόγος ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι πολὺ χρησιμώτερον ζήτημα, παρὰ τὸ ἂν πρέπει νὰ γράφωμεν κλασσικοὶ ἢ κλασσικοί; εἶναι ὅμως ἄλλο προηγούμενον αὐτοῦ πολὺ ἀναγκαιότερον ζήτημα, διὰ τί σπουδάζονται οἱ Κλασσικοὶ Συγγραφεῖς; διότι εἶναι περιττὸν νὰ γράφωμεν, περὶ τοῦ πῶς δεῖ σπουδάζειν, πρὶν διορισθῆ ἢ δεῖ σπουδάζειν, καὶ διὰ τί δεῖ σπουδάζειν; Ζητήσεως λοιποῦ φαίνεται ἀξίον διὰ τί σπουδάζονται οἱ Κλασσικοὶ Συγγραφεῖς καθόλου, καὶ διὰ τί ἐν μέρει ἀπὸ τούτους Γραικοὺς; Ἡ σπουδάζονται διὰ τὴν γλῶσσαν, δυνατόν νὰ ἐρωτηθῆ, ἢ διὰ τὰ πράγματα; Εἰ μὲν διὰ τὴν γλῶσσαν, εἶναι ἄρα γε δίκαιον νὰ δαπανῶμεν εἰς μάτην τόσον καιρὸν εἰς τὴν μάθησιν γλώσσης νεκρῆς καὶ ἀχρήστου εἰς τὸν κοινὸν βίον; δὲν ἦτον ἄρα γε συμφερώτερον νὰ ἐσπουδάζετο ἀντ' ἐκείνης ζωσάτις ἄλλη, καὶ χρησιμὸς γλῶσσα; Πιδὲ διὰ τὰ πράγματα, δὲν εἶναι καὶ τοῦτο πάλιν ἐπίσης ἐπιζήμιον; Ὁμολογούμενον εἶναι ὅτι εἰς ἐν ἐγχειρίδιον τῶν σημερινῶν ἀκαδημοδιδασκάλων, εἴτε εἰς τὰς ἐμπειρικὰς, εἴτε εἰς τὰς λογικὰς Ἐπιστήμας, μαυθάνει τις περισσότερὰ πράγματα, παρὰ εἰς ὅλοκληρα συγγράμματα τῶν παλαιῶν· ἐπειτα εἰς τὰς μεταφράσεις δὲν σπουδάζει κἀνεὶς τὰ αὐτὰ, ἂν εἶναι χρεια, πολὺ εὐκολώτερα; Πρὸς τί λοιπὸν τίσοι κόποι, καὶ τόσα ἔξοδα; Εἶναι ἢ σπουδὴ τῶν Κλασσικῶν Συγγραφεῶν τῶν Ἑλλήνων ἀναγκαῖα εἰς τοὺς Γραικοὺς πρὸς διορίσασιν τῆς σημερινῆς γλώσσης τῶν; ἔγω καὶ τοῦτο

(1) Ἐγεννήθη ἐν Βέρνη, καὶ ἀπέθανε τὸ 1820 Ἰανουαρίου 17. ἐν Λουγδουνοῦ Βαβαίων, διδάξας ἐκεῖ καὶ ἐν Ἀμσταρδαμῶ τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μετὰ κλέους τριάντοτα ὅμι ἔτη.

ας τὴν σπουδᾶσιν λοιπὸν πέντε, δέκα ἢ ὅποσοι πρὸς τοῦτο ἀρκούσι· διὰ τί ἀπλῶς ἀπαξάπαντες; Ὅτινες ἠδύνατο εἰς γλώσσαν διωρφωμένην παρὰ τῶν ὀλίγων νὰ σπουδάζωσι πράγματα ἀναγκασιότατα. Ἐπειτα Γάλλοι, Ἕλληες καὶ Γερμανοὶ ἔχουσι διωρφωμένην τὴν γλώσσαν των, τίς ἢ χρεία λοιπὸν τῶν Ἑλληνικῶν; δὲν ἐσύμφερε κἄν μικρὰ δοκιμὴ νὰ ἐγίνετο ἂν, ἀντὶ τῶν Ἑλληνικῶν, ἐδύνατο τὰ παιδία νὰ πρωτοσπουδάζωσιν ἄλλοτι μὲ περισσώτερον καρπὸν;

Οἱ Γερμανοὶ ἔκαμαν τὴν δοκιμὴν ταύτην· ἀντὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἠθέλησαν νὰ εἰσάξωσιν εἰς τινὰ Γυμνάσιόν των τὰ Μαθηματικά, ὡς πρῶτον σπούδασμα τῆς νεολαίας· ἀλλ' ἐν τέλει, παρατηρήσαντες τ' ἀποτελέσματα τῆς δοκιμῆς ταύτης, ὅχι μόνον τὴν παραίτησαν, ἀλλὰ καὶ κατεσάβησαν τόσον Ἑλληνικώτερον παρὰ πρότερον, ὥστε, ἂν τὸ πρᾶγμα προχωρήσει κατ' ἀναλογίαν αὐξοῦσαν, θέλουσι ἴσως διδάσκειν μετὰ καιρὸν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τὸ Ἑλληνικὸν πρὸ τοῦ Γερμανικοῦ Ἀλφαβήτου εἰς τὰ σχολεῖά των· τόσοσ εἶναι ὁ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν ζήλος των. Πόθεν πηγάζει τὸ πρᾶγμα; Ἐν ἀπὸ τὰ περιεργώτερα ζητήματα εἶναι τοῦτο· καὶ ὅσον φανερόν καὶ ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι ἄνευ τῶν Ἑλληνικῶν οὐδεμία προκοπῆς ἐλπὶς, εἰς ἡμᾶς ἐξαιρέτως τοὺς Γραικοὺς, δὲν εἶναι καὶ ἡ λύσις τοῦτου ἐπίσης εὐκόλος. Ἄν δὲ ἕως χθὲς καὶ πρῶην οὐδὲ ἐνταῦθα, εἰς τὴν ἐξίαν τῆς παιδείας, δὲν ἦσαν ὅλοι ἐπίσης πληροφορημένοι ἂν ἔπρεπε νὰ σπουδάζωνται τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ τὰ Λατινικὰ ἀκόμη, εἰς τὰ σχολεῖά των, δὲν εἶναι ἄπορον ἔτι καὶ μεταξύ τῶν ἐδικῶν μας εὐρίσκονται ἄνθρωποι, ὅτινες παρὰ τὴν ἐπίπνον σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν προτιμῶσι διὰ τὴν νεολαίαν τῶν Γραικῶν τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης τὴν μάθησιν, ἔσω αὐτὴ καὶ ἐπιτόλαιος, διὰ νὰ μανθάνωσι πράγματα, καὶ συγχρόνως πολιτιζόμενοι ὅπως οὖν νὰ ἀποβάλλωσι κατὰ μικρὸν τὴν ἀχώρισον τῶν περισσοτέρων μας ἀγροικίαν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οὗτοι, καὶ οἱ τὰ ἐναντία συμβουλευόντες, ὅτινες οὔτε τῆς Ἰταλικῆς, οὔτε ἄλλης ξένης γλώσσης τὴν μάθησιν ἐμποδίζουσιν, ὅλας ὅμως τὰς θέλουσιν ὡς βοηθήματα τῆς Ἑλληνικῆς, βέβαια εἰς καλὸν ἀποβλέπουσι, διὰ τοῦτο χρῆσιμον ἦτον νὰ ἐξετάζετο πόσον δίκαιον ἔχουσιν οὗτοι καὶ πόσον ἐκείνοι. Καὶ τοῦτο ἠθέλε γένει, νομίζω, φανερόν ἀπὸ τὴν λύσιν τοῦ ἀνω ζητήματος.

Ἐσχῆς ἔργον ἦτον ἵνα οἱ φιλότιμοι πλούσιοί μας, ἀπὸ πεπαιδευμένους ὁμογενεῖς ὀδηγούμενοι, διάρριζαν μέρος τῆς εἰς ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα ἀδράς δαπάνης των καὶ εἰς τοιαύτων προβλημάτων λύσιν ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς λογίους. Ἐὰν ἤμην πλούσιος, μὴ ἀμφισβήσης, φίλε Ράιτα, ὅτι ἠθέλα τὸ πράξει, ἀρχίζων ἀπὸ τὸ ζήτημα τοῦτο, διὰ τί σπουδάζονται τὰ Ἑλληνικὰ καθόλου, καὶ διὰ ποῖου τέλους ἐν μέρει ἀπὸ τοὺς Γραικοὺς; καὶ μετὰ τοῦτο, πῶς πρέπει νὰ σπουδάζωνται; ἠθέλα ζητήσαι δὲ τὴν λύσιν τοῦτων, καὶ μάλιστα τοῦ δευτέρου, ὅχι μὲ ὑποθέσεις ἀχρήστους, ἂν εἶχαμεν τοῦτο καὶ ἐκεῖνο, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὴν σημερινὴν μας κατάστασιν, καὶ μὲ τοὺς κατὰ τὸ παρὸν δυνατοὺς πόρους μας.

Ἄλλ' ἠξέρω τί λέγεις, ἄφες τοὺς πλουσίους νὰ πράξωσιν ὅτι θέλουσι μὲ τὰ βραδεία ἄφες τὰ ἐξ ὑποθέσεως τί ἠθέλες πράξει ἂν ἦσὸ πλούσιος, καὶ πράττε ὅτι ἀπαιτοῦσιν οἱ φίλοι· τελείωσε καὶ τὸ δεύτερον μέρος τῆς περὶ Κλασικῶν Συγγραφιῶν διατριβῆς, καὶ ἔπειτα, ἂν θέλῃς, καὶ τὸ τρίτον. Τὸ ζήτημά σου, φίλε Ράιτα, καθ' ἑαυτὸ εἶναι πολλὰ εὐλογον· διότι καλὸν ἦτον βέβαια νὰ εἶχαμεν τελείαν πραγματείαν περὶ τῆς ὕλης τῆς δε. α' Τίνας οἱ Κλασικοί; ὑπὸ τίων; διὰ τί ἀνομάσθησαν οὕτω; κατ. λ. β' Διὰ τί σπουδάζονται αὐτὰ καθόλου, καὶ διὰ τί ἐν μέρει ἀπὸ τοὺς Γραικοὺς; γ' Πῶς πρέπει νὰ σπουδάζωνται; καὶ καλλίον ἦτον ἂν τὰ περὶ Κλασικῶν γραφόμενα ἐγράφεοντο ὅπως οὖν κλασικὰ. Ἄλλ' ἐγὼ εἰς αὐτὴν εὐδὴς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιστολῆς σέβειπα, ὅτι εἰς τοὺς κρείττους ἀφίνεται ἢ περὶ τούτων ὑψηλότερα θεωρία, καὶ ἀπὸ ἐκείνου πρέπει νὰ τὴν ζητήσης. Τὰ δὲ κατώτερα τὰδε, τὰ ὅποια τόσοσ τελειότερα ἠθέλαν γένει, ὅσον περισσώτερος καιρὸς ἠθέλε περισσεύσει τὸν γράφοντα ἵνα συνάξῃ τὰς πολλαχοῦ δισκορπισμένας περὶ τούτων εἰδήσεις, καὶ νὰ τὰς συναρμολογήσῃ καλλιῶτερα, συγχωρῶν τὴν μεγάλην βραδύτητα, εἰς τὴν ὅποιαν οὔτε μόνος αὐτὸς ἐνέχεται, οὔτε ὅσον ἐνέχεται ἠμποροῦσε νὰ τὸ ἀποφύγῃ, καὶ ἐνθυμούμενος τί σ' ἔλεγε πρὶν ἔτι ἀρχίσῃ τῶν ζητημάτων τὴν λύσιν (Λ. Β. 1819. σελ. 914. σ. 11—14.) δέξου τα μὲ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ ἀγάπῃ, τὴν ὅποιαν ἐδειξας πάντοτε πρὸς

Τὸν σὸν Κ. Ἀσώπιου.

Ἐν Γοττίγγῃ. 22 Ὀκτωβρίου, 1820.

Ἐπισημειώσεις. Ὅτε ἡ παρούσα διατριβὴ ἐγγράφητο, δὲν εἶχαν φανῆ ἀκόμη, τουλάχιστον εἰς τὰς τὰ μέρη, οὔτε τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἰακώβου Ματτέρου, τὸ ἐκφανωθὲν ἀπὸ τῆν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων (Essai Historique sur l'école d'Alexandrie . . . par J. Matter, à Paris 1820), οὔτε ὁ ἄ- τόμος τῆς καθόλου Ἐγκυκλοπαιδείας τῶν Ἐπισημῶν καὶ τε- χνῶν, ἐκδιδομένης ἐν Λειψία ὑπὸ Ersch καὶ Gruber, περιέ- χων τὸ ἄρθρον, Ἀπολλώνιος Ῥόδιος, οὔτε ὁ Γ. ἐνθα εἶναι τὸ ἄρθρον, Ἀλεξανδρινὴ Σχολή, μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ κυρίου Α'. Πολυζωΐδου (Λ. Ἐ. 1820. 421 - καὶ 460): διὸ ἡ τοῦ ἄρθρου τούτου μετάφρασις ἠγγέλλετο ἀπὸ τὸ ὡς δοκίμιον προεκδοθὲν τετράδιον (Λ. Ἐ. 1820. σελ. 47). Ἄν ταῦτα ἐ- γνωρίζοντο πρότερον, ἴσως ἤθελεν γίνεαι τελειότερα τὰ μέρη τῆς διατριβῆς τῆς δε, τὰ τῆν Ἀλεξανδρινὴν ἀποβλέποντα.

Καὶ τυπογραφικὰ σφάλματα ἐχώρησαν ἄνεκτα, ὡς ὁ ἀνύπαρκτος Πακτεΐτιος (Λ. Ἐ. 1819. σελ. 918) ἀντὶ Λακ- τάντιος· πανδημίαν (Λ. Ἐ. 1820 σελ. 50) ἀντὶ ἐπιδημίαν· Ἡ φυσικὴ ἀρέσκει· τοῦ πολλοῦ ἀνθρώπου, ἀντὶ, Ἡ φυσικὴ ἀρέσκεια τοῦ πολλοῦ ἀνθρώπου (Β. Λ. 1820. Σελ. 52)· ἐ- πισημῶνται, ἀντὶ ἐπισημῶντες (αὐτόθι 53): Βάβυλιρ ἀντὶ Βαύλου (αὐτ. 65)· ὅσα ἀντὶ ὅσων (525)· ἱατρικοὶ ἐνεργού- σαν, ἀντὶ, ἱατρικῶν ἐνεργούσων (526)· καὶ εἰς πολλότατα μέρη, ἐὰν ἀντὶ ἄν, μέρος τοῦ τυπογράφου σφάλμα, καὶ μέρος τοῦ γραφικῆτος ἀπρσεξιμ (*). Ἄν δούῃ εὐκαιρία εἰς

(*) Καὶ μέρος τοῦ ἐκδότου, τὸ ὅποιον ἀπεσιώπησαν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς χαρικόμενος πρὸς αὐτόν. Ἄλλ' ὁ ἐκδότης ἐμολογεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς ἀμαρτάνει, ἂν καὶ πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν διδοί ἔλην τὴν ἐνδεχομένην προσο- ρχὴν εἰς τὴν διόρθωσιν. Πολλὰκις ὅμως συμβαίνει νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τοῦς φίλους συννεργάτας κακοαντιγραφμένους διατριβὰς (ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ τῆς πα- ρούσης), καὶ ἐπειδὴ ἀναγκάζεται νὰ τὰς μεταγράψῃ, καὶ πολλὰ ἐξ ἑκα- σίας νὰ ἀναγνώσκῃ, υποπίπτει ἀκούσιως καὶ εἰς πολλὰ σφάλματα ἐνὸς κα- ταβάλλει διπλοὺς κόπους εἰς τὴν διόρθωσιν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν κινῶν τού- των τοῦς παρακαλεῖ εἰς τὴν περίεσιν ταύτην νὰ ἀντιγράφωσι τὰς διατριβὰς τῶν εἰς τὸ ἔξῃς καθαρά, ὅσον τοῦς εἶναι δυνατόν, μάλιστα τὰ ἀναφερόμενα χωρὶα ἔκτων γλωσσῶν καὶ τὰ κύρια ὀνόματα, καὶ νὰ μὴν ἔχωσι πρὸς ἑμὲ τὴν παραμικρὴν συγκτάθειν, ἂν παρατηρῶσιν ὅτι μὲ ὅλα ταῦτα δὲν ἐκπληρῶ τὸ χρέος μου. Ο Ἐκδότης.

μικρὸν παράρτημα, ἢ ἐπίμετρον, νὰ διορθωθῶσι καὶ ταῦτα, μὲ καμμίαν ἴσως προσθήκην, καὶ πλάνης ἐπανόρθωσιν, κα- λῶς εἶδὲ μὴ, ἢ ἐπισείκεια τοῦ ἀναγνώστου, ἢ ὅποια ὑπέρε- ρε τόσην πολυλογίαν περὶ πράγματος, τὸ ὅποιον ἄλλος εἰμποροῦσε καὶ συντομώτερα καὶ καλλιώτερα νὰ γράψῃ, ἢ ὑ- ποφέρει καὶ τὰ σφάλματα ταῦτα.

(Τέλος τοῦ ζητήματος: τί εἶναι ἡ φιλοσοφία; Ἰδα Λ. Β. Ἄρ. 23.)

Καὶ πρῶτον, ἐπειδὴ εἶναι γενικῶς ἐμολογούμενον ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐγεννήθη τρέπον τινα, ἀπὸ τῆν ἐπιθυμίαν τοῦ γινώ- σκειν ἢ εἶδέναι, ἢς δοκιμάσωμεν νὰ διακρίνομεν ποῖοι εἶ- ναι οἱ χαρακτῆρες, τούτῃσι αἱ ἰδιαιτεροὶ περιστάσεις ἢ τὰ αἰ- σθητήματα, μετὰ ὅποια συντροφεύεται εἰς ἡμᾶς ἡ ρηθεῖσα ἐπι- θυμία.

Εἶναι φανερόν ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ζῇ καὶ νὰ διατηρη- ται χρειάζεται νὰ γνωρίζῃ τὰ περισσότερα ὄντα καὶ ἀντικεί- μενα ἀπὸ τὰ ὅποια περικυκλοῦται ἀκαταπαύτως· πρέπει του- λάχιστον νὰ ἠξέυρῃ νὰ διακρίνῃ ἐξ αὐτῶν τ' ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰ βλαβερά εἰς τὴν ὑπαρξίντου, καὶ κατὰ τοῦτο δὲν διαφέρει σχεδὸν ἀπὸ τὰ ζῶα. Διὰ τοῦτο ὁ πρῶτος οὗτος βαθμὴς τῆς γνώσεως φανερόνεται εἰς ὅλα τὰ εἶδη μὲ τόσην ταχύτητα ὥ- στε μᾶς εἶναι ἀδύνατον ν' ἀκολουθήσωμεν τὰς προόδους τῆς.

Πλὴν μὴ ἀπὸ τὰς ἀξίας σημειώσεως διαφορῆς τὰς χα- ρακτηρισζούσας τὸν ἄνθρωπον, εἶναι τὸ ἰδιαιτερόν αἰσθημα τὸ ὅποιον δοκιμάζει βλέπων τι αἰσθητῶν συμβεβηκός, ἢ νέον ἀντικείμενον, ἢ ἀπρὸς δόκητόν ἄεσμα.

Τὸ αἰσθημα τοῦτο τὸ ὅποιον ὀνομάζεται κατὰ τὰς περι- στάσεις ἐκπληξίς, θάμβος ἢ θυμασμός, προξενεῖ εἰς αὐτόν κάποιαν ἁνοχωρίαν, ἢ ὅποια τὸν κἀμνει νὰ ἐπιθυμῇ νὰ γνω- ρίσῃ ποῖοι εἶναι τὰ πρὸ τοῦ παρόντος συμβεβηκῶτα, τὰ ὅποια ἠμποροῦν εἰς τὸν νοῦν του νὰ συνδέωνται καθαρὰ μ' ἐκεῖνο. Ἄλλὰ καθὼς γνωρίσῃ, ἢ νομίσῃ ὅτι ἐγνωρίσε ταύτην τὴν μεταξὺ τῶν συμβεβηκῶτων συναφειαν, ἢ ὅτι ὑπολαμβάνει αὐτὸς αἰτίαν τῆς γεννήσεώς των, ἢ ὀχληρὰ διάθεσις τὴν ὅποιαν εἶχε πρότερον καὶ ἢ ὅποια ὀνομάζεται περιέργεια, παύει σχεδὸν παρευθὺς· ὥς φαίνεται ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς,

ὡς πρὸς τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀκαταπαύτως προσβάλλεται, διὰ τὴν ἡνίκαι ἡσυχος χρειάζεται νὰ ἡμπορῇ νὰ διατρέχῃ εὐκόλως συνεχίως, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκτεταμένως, ἰδεῶν πυραγματικῶν τῆς σταθερῆς τάξεως καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν φαινομένων.

Ἐπειτα ἡ διαρκὴς καὶ σχεδὸν ἀναταμάχτος ἐπιρροία τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἡ τῶν ἐκ φύλης, αἰρέσεως, φατρίας, ἐπισηγέλατος, καὶ μάστιχα προσωπικῆς καταστάσεως, γνωμῶν ἢ προλήψεων, γεννῆ καὶ ἐνισχύει εἰς τὸν νοῦν παντὸς ἀνθρώπου συνδυασμοὺς ἰδεῶν τῶν ὁποίων ἢ ἀλληλουχία τὸν φαίνεται φυσικωτάτη, διότι ἐκ συνηθείας μεταβαίνει εὐκολώτερα καὶ ταχύτερα, καὶ σχεδὸν ἀκουσίως, ἀπὸ μίαν αὐτῶν εἰς ἄλλην. Ἐντυθεὶν ἢ κλίσις τὴν ὁποίαν ἔχομεν ὅλοι, νὰ ζητῶμεν τοὺς ἀνθρώπους τῶν ὁποίων ὁ τρόπος τοῦ συλλογίζεσθαι συμφωνεῖ περισσότερον μὲ τὸν ἐδικόν μας· ἐντυθεὶν τὸ εἶδος τῆς δυσπιστίας, ἐνίοτε μάστιχα καὶ ἀποπροφῆς, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐμπνεύουσι, χωρὶς νὰ θελώμεν τρόπον τινὰ, ἐκείνοι εἰς τοὺς ὁποίους εὐρίσκουμεν δόξας ἐναντίας μὲ ὅσας ἡμεῖς παρεδέχθημεν· διότι δὲν εἶναι καμία πρᾶξις τοῦ νοῦς μας, ἢ ὁποία νὰ μὴ συνοδεύεται ἀπὸ ἠδονικόν τι ἢ λυπηρὸν καὶ ἀληθέστατον αἰσθημα, μ' ὅλον ὅτι πάντοτε δὲν τὸ συναισθανόμεθα ἀκριδῶς.

Διὰ τοῦτο, ὅταν ἀνεγερθῶσιν ἐναντίον ἡμῶν τινὸς τὴν ὁποίαν ἕως τότε ἐνομιζαμεν ἀληθῆ, εὐλόγοι ἢ ἀληθεῖς ἐνστάσεις, προξενουῦσιν εἰς ἡμᾶς λύπην τινὰ καὶ ταραχὴν· ὁ νοῦς μας δὲν διατρέχει πλέον μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν, καθὼς πρότερον, τὴν συνέχειαν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ζητούμενον ἰδεῶν ἢ γνώσεων· περιετὴς σπουδάζομεν νὰ ζητήσωμεν τὴν γνώμην μας μὲ νέας ἀποδείξεις, νὰ θεωρήσωμεν τὸ πρᾶγμα κατὰ νέας σχέσεις, νὰ ζητήσωμεν ἀνωτέραν ἀρχὴν τῆς σειρᾶς καὶ τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἰδεῶν· ἐν ἐνὶ λόγῳ, αἰσθανόμεθα τὴν χρεῖαν νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὴν ξενοχωρίαν καὶ τοῦ θόρυβου, τὸν ὅστιον ἐπροξένησεν εἰς τὸν νοῦν μας ἀπροσδόκητος τις ἐνστάσις.

Τί πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἀνακαινίζεται καὶ ἐκάστην δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰ παντοῖα προβλήματα τὰ ὁποῖα ἢ οὕτως ἢ ἄλλως διεγείρουσι τὴν προσοχὴν τῶν, δὲν ἠθέληεν εἰ-

πεῖ τις ὅτι καθεὶς αἰσθάνεται, ὡς ἀπὸ ἔμφυτον τινὰ ὀρμὴν, ὅτι ὑπάρχει κεφάλαιόν τι ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων καὶ ἀληθειῶν, κοινόν εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μὲ τὰς ὁποίας συνέχονται καὶ ἐξ ὧν παράγονται μὲ ἀνίκητον ἐνάργειαν ὅλαι αἱ ὑπερώτεραι ἀλήθειαι ὅσας εἶναι δομένον εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ γνωρίσῃ, καὶ διὰ τὴν νὰ κάμωμεν νὰ λάμψῃ ἢ βηθεῖσα ἐνάργεια εἰς τὰ ὄμματα ἐκείνου, ὅστις ἀκόμη δὲν τὴν εἶδεν, ἀρκεῖ νὰ εὐρωμεν μὲ ποῖαν ἀπὸ τὰς εἰς τὸν νοῦν του κοινὰς καὶ δεμελιώδεις ἐκείνας ἰδέας ἔχουν περισσότεραν ἀναλογίαν ἢ συγγένειαν αἱ νέαι ἰδέαι, τὰς ὁποίας τὸν προβάλλομεν;

Τῷ οὗτι, παρατηρήσατε ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ταυτήν, ἡμεῖς δὲν ἀμφιβάλλομεν μήτε περὶ τῆς νοήσεως, μήτε περὶ τῆς θελήσεως ἐκείνου τοῦ ὁποῖου ἐπιχειροῦμεθα νὰ καταπέσωμεν· πλὴν, ἢ αἱ ἀμφιβολίαι του καὶ ἐνστάσεις σαλεύουσι τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὁποίαν εἶχαμεν εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν δόξας, καὶ τότε λαμβάνομεν ἡμεῖς αὐτοὶ ἀφορμὴν πάλιν νὰ τὰς ἐξετάσωμεν· ἢ θεωρῶντες ἐπιμόνως τὰς ἰδίας μας ἰδέας ὡς μόνως συμφωνούσας μὲ τὴν ἀλήθειαν, προσπαθοῦμεν νὰ τοῦ τὰς παραστήσωμεν μὲ ἄλλους νέους τρόπους οἱ ὁποῖοι μᾶς φαίνονται καταπεισιwickότεροι καὶ ἐπιτηδεϊότεροι νὰ τὸν βιάσσοις τρόπον τινὰ νὰ συνομολογήσῃ. Ἄρα καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν, ὑποθέτομεν ἀβήτως ὅτι ὑπάρχουσι δυνάμεις κοινὰς εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅτι δι' αὐτῶν πρέπει νὰ αἰσθάνωνται καὶ νὰ συλλογίζωνται παρομοίως εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἐπειτα ἀπλουστάτη σκέψις ἀρκεῖ διὰ τὴν μᾶς καταπέσειν ὅτι ὅσα ἡμποροῦμεν νὰ γνωρίσωμεν εἴτε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, εἴτε ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἀόρατου, τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν πνεῦμα καὶ νοῦν, ὅλα πρέπει πάντοτε νὰ καταντήσωσιν, ἐπ' ἄκρον ἀναλυόμενα, εἰς πράξεις, ἢ ἐργασίας αὐτοῦ τούτου τοῦ πνεύματος ἢ νοῦς. Ὅθεν φυσικῶς τῷ λόγῳ ἡμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, ὅσον καλύτερα γνωρίσωμεν τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὰ μέσα καὶ τὰ ὄρια τοῦ διουμασοῦ τούτου ὀργάνου, τόσο ἀσφαλές ἐρον θε- λομεν δυνηθῆ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν διὰ τῆς ὀρθῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐφικτὸν βαθμὸν τῆς γνώσεως, ἢ νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τὰς πλάνας, εἰς τὰς ὁποίας ἐξάπαντος μᾶς βίπτει ἢ καταχρῆσις του, ἐπειδὴ ὑποκείμεθα νὰ τὸ καταχρωμεθα.

Τοῦτο ἀρκεῖ, μὲ φαίνεται, διὰ τὴν μᾶς καταπέσειν ὅτι

ἡ ἀξιολογητάτη σπουδὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπιτήμη ἢ ὁποία πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ θεωρῆται ὡς βῆσις ἢ θεμέλιον ὄλων τῶν ἄλλων, εἶναι ἡ διδασκαυσι αὐτὸν νὰ γνωρίζῃ τὴν φύσιν καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματός του ἢ τῆς ψυχῆς του· ἐν ἐν λόγω, ὅτι κυρία σπουδὴ τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς τὸ εἶπε περιφροσῆς ποιητῆς Ἄγγλος, εἶναι ὁ ἀνθρώπος (1). Καὶ μὴ νομίζετε ὅτι αὕτη ἡ τόσον ἀξιόλογος ἀλήθεια εἶναι εὕρημα τῶν νεωτέρων χρόνων μας· ἐξ ἐναντίας, αὕτη ἐγνωρίσθη καὶ ἐκηρυχθῆ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους αἰῶνας.

Ὅταν ἡ ὑπερτάτη σύνοδος ὄλων τῶν πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος ἠθέλησε νὰ χαράξῃ εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν ἐπιγραφάς, αἱ ὅσαι νὰ ἠμποροῦν νὰ νομίζωνται χρησμοὶ τῆς αἰωνίου σοφίας, ἡ λόγοι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ Ἄμφικτύους δὲν ἐκλέξαν, λέγει ὁ Πλούταρχος, μήτε τὴν Ἰλιάδα, μήτε τὴν Ὀδύσσειαν, μήτε τοὺς ὕμνους τοῦ Πινδάρου, ἀλλὰ τὰς ἀραιστάτας γνώμας τῶν παλαιῶν, καὶ μεταξὺ ἄλλων τὴν, **Γνώθι σαυτόν.** (2)

Αὕτη μόνη, λέγει προσέτι ὁ εὐφυῆς οὗτος συγγραφεὺς ἠμπορεῖ, ὅταν τὴν καταλάβῃ τις καλὰ, νὰ ἀναπλήρωσῃ πᾶσαν ἄλλην γνώσιν, ἐπεὶ περιλαμβάνει τὴν θεωρίαν τῆς φύσεώς μας, τὴν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς διδασκαλίας εἰς τὰ πνεύματά μας, καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῶν παλυαριθμῶν αἰτιῶν τῆς πλάνης, αἰ ὅποια ἐμβαλίνουσαι εἰς τοὺς συλλογισμούς μας, εἰς τὰς πράξεις μας, εἰς τὰς παντοειδεῖς διαθέσεις μας, μᾶς ἐκτρέπουσιν ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ἢ ἀπὸ τὸ ἀγαθὸν κατ' ἐξοχίαν (3).

Ἄγ ἡ σοφία, τῆς ὁποίας τὸν ἔρωτα οἱ Ἕλληνας ἐφανερώσαν μετ' ὄνομα φιλοσοφία, ἦναι μήτηρ ὄλων τῶν τεχνῶν καὶ ὄλων τῶν χρησίμων γνώσεων, καὶ ἂν ἦναι τὸ μέγαλοπρεπέστατον καὶ ἐξαιρετώτατον δῶρον τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἐχαρίσεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, λέγει ἀκόμη ὁ Κικέρων, δὲν εἶναι μόνον διότι περιέχει τὴν γνώσιν ὄλων τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μάλιστα διότι περιέχει τὴν ἀξιολογητάτην καὶ δυσκολωτάτην ὄλων τῶν γνώσεων, τὴν ἡμῶν αὐτῶν (4).

(1) The proper study of mankind, is man. Pope. Ep. on man.
 (2) Πλούτ., περὶ ἀδελφῶν, τόμ. II, ἐκδ. Ρείου.
 (3) Πλούτ. τόμ. II, σελ. 514.
 (4) Ita sit mater omnium bonarum artium sapientia, etc.

Ἡ Φιλοσοφία, κατὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν σοφῶν ὄλων τῶν αἰώνων, εἶναι λοιπὸν πρῶτον καὶ οὐσιαστικῶς σπουδὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, σπουδὴ τῆς ὁποίας ὁ σκοπὸς, οἱ τρόποι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀκόμη καθαρώτερα ἐκφρασθέντα εἰς τὴν πολυβύβλητον γνώμην, **Γνώθι σαυτόν.**

Τώρα ἂς δοκιμάσωμεν ν' ἀναπτύξωμεν ταύτην τὴν πρῶτην ἰδέαν, καὶ ἂς ἰδῶμεν, ἂν ἡ ἐρευνα τὴν ὁποίαν μέλλομεν νὰ κάμωμεν, βεβαιώσῃ τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας ἠμποροῦμεν νὰ συλλάβωμεν.

Εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τότε ἄρχισε ἡ περὶ τὰς ἀπλῶς θεωρητικὰς σπουδὰς διατριβή, ὅταν ὁ πολιτισμὸς ἤδη αἰσθητικῶς τελειοποιημένος, ἄφινεν εἰς τινὰς ἀνθρώπους εὐκαιρίαν καὶ ἀσφάλειαν, οὕτως καὶ ἐβούλει τὸ πνεῦμα τῆς μελέτης, ἢ, κατ' ἄλλους, τῆς ἀνησύχου περιεργείας, ἢ ὁποία, ἀφ' οὗ ἐξεκένωσε τὰς ἀπολαύσεις τὰς ὁποίας προμηθεύουσι αἱ εἰς τὰς χρεῖας καὶ ἀναπαύσεις τῆς ζωῆς προσηρμοσμένοι τέχναι, ἔχει χρεῖαν νὰ μεταβῇ εἰς νέα ἀντικείμενα, καὶ νὰ εὐχαρισθῇ ἐαυτὴν μετ' ἐργασίας ὀλιγώτερον χυδαίας καὶ πλέον ἐλευθέρας ἀπὸ τὴν συνδρομὴν τῶν αἰσθησεων καὶ ἀπὸ τὰς ἀναγκὰς εἰς τὰς ἡδονάστων ἐξωτερικὰς περιβάσεις· Τουτέστιν, ἐπρεπε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα νὰ ἦναι ἤδη πλουτισμένον ἀπὸ πολλὰς καὶ διαφόρους γνώσεις περὶ ὄλων τῶν ἀντικειμένων τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, περὶ τῶν παντῶν πανσιήτων ἢ ἰδιωτήτων αὐτῶν, διὰ νὰ ἐξετάσῃ ἔπειτα αὐτὸ ἑαυτὸ καὶ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον, διὰ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι ἀνακαλύπτει τὸν ἐξωτερικόν, ὃν τρόπον τιμὰ εἰκῶν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὅτι εἶπα περὶ τῶν λαῶν ἐν γένει, ἠμπορεῖ καὶ πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ λεχθῇ περὶ παντὸς μερικοῦ ἀνθρώπου· καὶ δὲν εἶναι περιττὸν νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὰ ἐπιτηδεύματα ἡμῶν, σύμφωνα τουλάχιστον κατὰ τοῦτο, μετ' τὴν πρόσδον τῆς φύσεως, καλοῦσι τοὺς νέους εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας καθ' αὐτὸ εἰς τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν, ἀποκτήσαντες ἤδη παντοίας γνώσεις δύνανται εὐκολώτερα νὰ συλλογισθῶσι τοὺς τρόπους τῶν ὁποίων ἠκολούθησε τὸ πνεῦμά των εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἐκείνην, καὶ νὰ γνωρίσωσι τὰ μέσα τὰ ὅποια μετεχειρίσθη εἰς αὐτήν.

Καθεὶς λοιπὸν ἐξ ἡμῶν σκεπτόμενος περὶ ἑσῶν ἡγεύρας

έως τώρα, εις ὁποιοδήποτε εἶδος, ἢμπορεῖ νὰ πληροφορηθῆ ὅτι ὅλαι αἱ ἀληθεῖς, βέβαιαι καὶ ὄντως χρήσιμοι γνώσεις τῆς ὁποίας ἀπέκτησε, συνίστανται οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ προσεκτικὴν παρατήρησιν τοῦ τρόπου μετὰ τὸν ὁποῖον διυδέχονται αἱ διάφοροι τάξεις τῶν φαινομένων ἢ συμβεβηκότων τὰ ὁποῖα βλέπομεν ἀκαταπαύτως εἰς τὴν φύσιν ἢ τὴν κοινωνίαν. Ὅταν δὲ ἀπαξ ἢ διαδοχῇ αὕτη γνωσθῆ καὶ ἀμετατρέπτως βεβαιωθῆ, ἢ ἐπιστήμῃ ἢ περὶ ἰδιαιτέρου τινὸς εἶδους φαινομένων τὰ ὁποῖα θεωροῦμεν, ὑπάρχει καὶ εὐρίσκεται θεμελιωμένη εἰς τὴν ἀληθῆ βᾶσιν τῆς. Ἄν ὁμοῦ δεχθῶμεν, ἢ ὑποθέσωμεν φαινόμενα ἀνώπαρκα, τούτοις τὰ ὁποῖα καμία παρατήρησις, κινῶν πείραμα δὲν μαρτυροῦσι καὶ δὲν βεβαιόησιν ὡς ὄντα, τότε τὸ πνεῦμα φέρεται ἀπὸ πλάνην εἰς πλάνην, ἀκαταπαύτως ἀπατάμενον ἀπὸ γελοιοστάτης καὶ κινδυνωδεστάτης φαντασίας. Ἡ ἰσορροπία τῶν ἐπιστημῶν μᾶς ἀποδεικνύει πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν ταύτην.

Οὕτως ἡ ἀστρονομία τότε ἐγένετο βεβαία καὶ ἀσφαλῶς πραβαίνουσα ἐπιστήμη, ὅταν οἱ ἀσχολούμενοι εἰς αὐτὴν ἐπληροφόρηθησαν ὅτι ἔπρεπε νὰ περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν οὐρανίων φαινομένων, εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ δρόμου τῶν ἄστρον, τῶν σταθερῶν κυκλοφοριῶν των καὶ ὅλων τῶν παρομοίων, τὰ ὁποῖα μετὰ διηνεκῆ προσοχὴν ἢμποροῦσε ν' ἀνεκκλύψῃ ὁ ἐμπειρὸς παρατηρητής. Μηδὲ ἡ προσαρμογὴ τῆς ὑψηλοτάτης γεωμετρίας δὲν ἐχρησίμευσεν τόσον εἰς τὴν πρόδον τῆς ἐπιστήμης ταύτης, πικρὰ διότι ἔδιδε μέσον ἰσχυρώτατον εἰς τοὺς ἀστρονόμους νὰ προσδιορίζωσιν ἀκριβέστερον τὰ φαινόμενα.

Ἐν ὅσῳ ἔμεις τινὰς ἐφαντάσθησαν ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ ἐξηγήσωσι δι' ὑποθέσεων πάντῃ αὐτογνωμόνων, τὰ παρατηρημένα ἢδη φαινόμενα· ἐν ὅσῳ ὑπέθεσαν ἰσχυρογνωμόνως ὅτι ὁ δρόμος τῶν ἄστρον, καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι αὐτῶν θέσεις, παρατηρηθῆσαι εἰς δεδομένην στιγμήν, εἶχαν καίριαν ὀριστὴν σχέσηιν μετὰ τὴν μέλλουσαν τύχην τῶν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν γεννημένων ἀνθρώπων· ἐν ὅσῳ ἐπέμειναν, λέγω, εἰς τὰς ἐλευθίας ταύτας φαντασίας, ἢ σπουδῇ τῶν οὐρανίων σωμάτων, γνωσθῆ τότε ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀστρολογία, δὲν ἦτον ἄλλο εἰμὴ νηπιώδεις μωρολογίαι καὶ ἐπικίνδυνοι ἀπάται συσσωρευμένοι.

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν παντοειδῶν σωμάτων ὅσα βλέπομεν ἀδιαλείπτως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ εἰς τὸν κόλπον τῆς γῆς· ἐν ὅσῳ σκοπὸς τῆς φιλαργυρίας ἢ ἀγυρταίας ἐστάθη, εἰς τὴν σπουδὴν ταύτην, ἢ ζήτησις τοῦ μεγάλου ἔργου, ἦτοι τοῦ ἀνυποστάτου ἐκείνου λίθου τοῦ λεγομένου φιλοσοφικοῦ, ὅστις ἔμελλε νὰ ἔχη τὴν ἰδιότητα νὰ μεταβάλλῃ εἰς χρυσὸν τὰ ἄλλα μέταλλα, νὰ θεραπεύῃ μαγικῶς πᾶς, ὅλας τὰς ἀσθενείας, καὶ νὰ μὴκύνῃ ἀόριστος τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, ἄλλο δὲν ἐγεννήθη παρὰ ἢ ἀλχημεία, δηλαδὴ ἀκάθαρτος μίξις ἐμπειρικῶν ἀναγραφῶν καὶ σκοτεινῶν αἰνιγμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐχάνοντο περιεργατιὰ καὶ ἀξιολογία, τὰ ὁποῖα κατὰ τύχην καὶ ἀπροβουλεύτως εἶχαν παρατηρήσει οἱ ὀπαδαίτης.

Ἀ π ἄ ν τ η σ ι ς .

Εἰς τὴν Καλλιόπην Ἀριθμ. 10, σελ. 101 καὶ 102 τοῦ τρέχοντος ἔτους εἶδον ἐπιστολὴν ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου τινὸς Χ. Δημητρίου, ἀνθρώπου πάντῃ ἐμοὶ ἀγνώστου, ἐκδοθεῖσαν ἐκ Βουκουρεσίου τῇ 28. Μαρτίου 1820, δι' ἧς ὁ καλῶς οὗτος Ἰωάννης, φιλαλήθει ζήλω κινούμενος, καθάπτεται μου πικρῶς, ὡς αὐτόπτης ἰδιοκερδοῦς ἀνθρώπου, καὶ πρὸς χάριν καὶ κολακίαν λέγοντος καὶ πράττοντος. Λέγει δὲ αὐταῖς λέξεσιν οὕτως· „Εἶδον εἰς τὴν Καλλιόπην σελ. 149 τοῦ 1819 „ἔτους τὰς διατριβὰς τῆς ἀ. ἐξαμηνιαίας δοκιμασίας τοῦ σοφολογιώτατου κυρίου Δ. Π. τοῦ Γοδδελά. Εἰς τοῦτο τὸ ἐξ. „ἀμνημον δὲν εὐρέθην παρὸν (διὰ τί οὐδετέρως); εὐρέθην ὁμοῦ „εἰς τὴν τρίτην ἐξαμηνίαν τῆς αὐτοῦ σοφολογιότητος, εἰς „τὴν ὁποίαν ἐξέτισε τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν λογικὴν καὶ „Ἀλγεβραν εἰς τοὺς 1818 Μαρτίου 3, περὶ τῆς ὁποίας εἶδον „εἰς τὸν Α. Ε. τοῦ 1818 σελ. 196 καὶ 197 νὰ γράφῃ ὁ κύριος Βερνάρδος, ὅτι ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ἢ ἐξέτασεν, ἐξεφώνησεν ὁ εὐγενέστατος ἄρχων Κόμιστος κύριος Θεόδωρος Νεγγής „ἐν λογίδριον πρὸς τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον κύριον „Γοδδελάν, καὶ πρὸς τοὺς θεατὰς καὶ ἑρῆρους κ. τ.“ καὶ ἔπειδὴ αὐτὸς καί τοι παρών, δὲν ἤκουσε νὰ ἐκφωνηθῆ τὸ λο-

γιδριον τούτο, συνάγει ότι συνετέθη παρ' ἐμοῦ κολληθείας χάριν καὶ ἰδιαιτέρας ἐλπίδος καὶ ὠφελείας, καὶ ἐφαξῆς καταγίνεται νὰ ἀποδείξῃ πότε οἱ λόγοι ὠφελοῦσι, καὶ πότε ψυχραίνουσι, καὶ ταῦτα πάντα διὰ νὰ ἔχῃ εὐκαιρίαν νὰ μὲ δουρίξῃ κατὰ κόρον. Κατὰ χρέος πρέπει νὰ ἀπολογηθῶ, ὄχι ὅμως πρὸς τὸν Γ. Χ. Δ. διότι οὔτε τὸν γνωρίζω, οὔτε κρίνω αὐτὸν ἄξιον· ἀλλὰ πρὸς τοὺς φίλους μου· ἢ δ' ἀπολογία μου ἴσως ἠθελεν εἶναι ὑποπτος, εἴαν αὐτὸς ὁ κατηγορὸς μου δὲν ἀπελογεῖτο ὑπὲρ ἐμοῦ, ὁμολογῶν ὅτι ἐγὼ δὲν εὐρέθην εἰς τὴν ἐξετάσει ταύτην. Καὶ ὄντως κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, διά τινος ὑποθέσεως μου, ἔλειπον εἰς τὴν ἐξοχήν· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπαυλώθην εἰς Ἴάσιον, καὶ μαθὼν περὶ τῆς ἐξετάσεως, ἐζήτησα τὰς θέσεις καὶ τὰς ἀποκρίσεις, καὶ ὅτι ἄλλο ἐβρέθη καὶ διέτρεξεν εἰς τὴν ἐξετάσειν, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις μοι ἐδόθη καὶ τὸ λογιδριον· τὰ ὅποια ὅλα ἔσπειρα εἰς τοὺς ἐκδότας τοῦ Α. Ε. καὶ ἐτυπώθησαν· ἂν ὅμως τὸ λογιδριον ἐξεφανήθη, ἢ μὴ, δὲν ἤμην παρῶν, αὐτὴ ἐφρόντισα νὰ ἐρωτήσω ποτὲ τὸν ἀρχ. Κόμιστον περὶ τούτου, μινδεμίαν ἔχων ὑποβολῆς ὑπόνοιαν. Ἀλλ' ὁ κύριος Γ. Χ. Δ. διὰ τί νὰ εἶναι τόσο ἀργός καὶ βάρυμος, ὥστε νὰ μὴ μὲ ἐρωτήσῃ ἔταν τὸ τετράδιον τοῦ Α. Ε., ἐν ᾧ ἦν τυπωμένον τὸ λογιδριον, ἢ ἴδεν εἰς Ἴάσιον ὅπου αὐτὸς διέτριβεν ὡς λέγει; ἀλλ' ἤδη μετὰ δύο χρόνους νὰ ἀναφωτῶσῃ, ὥσπερ ἡ Αἰσωπικὴ βίβλος ἐκ φράγμου τινός, καὶ νὰ μὲ τοξεύῃ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς; Ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸν παρακαλῶ, ἂν ποτε ἔλθῃ εἰς Ἴάσιον διὰ νὰ εἶναι παρῶν εἰς τὰς σχολαστικὰς ἐξετάσεις τοῦ σοφολογιατάτου Γοδδελά, ἢ ἂν εὐρίσκειται πρὸς τὸ παρὸν, ὡς εἶναι ἐνδεχόμενον, ἀφίαν ἀνὰ μέρος τὰ φυσικά του ἦθη, νὰ λάβῃ τὸν κόπον, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κατοικίαν μου, καὶ θέλει ἰδεῖ τὸ δόθεν μοι τότε ἀντίγραφον τῆς ἐξετάσεως, κατὰ τὸ ὅποσον ἐξεδόθη εἰς τὸν Α. Ερ. καὶ ἴσως γνωρίσῃ πλῆθος κατότι ὑποτιθεμένου πάντως τοῦ λογιδρίου ὑποδολιμαίου, ἔχω ὑπόνοιαν, ὅτι εἶναι τῶν ὑποβαλλομένων, διὰ τοῦτο ἐσημείωσε τόσο ἀκριβῶς τὰς περιήσεις. Πλὴν ὁ ἄνθρωπος ἔχει κλίσει ἐπιμόνως νὰ δυσφημῇ, καὶ ὅμως καὶ μὴ θέμις, καὶ ἐμὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς, ὡς ἐπαπειλῶν κομπάζει περὶ τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς· καὶ τούτου ὄντος, παρ' ἐμοῦ ἔχει ἄδειαν, καὶ ἄς ἀκολασαίῃ ὅσον θέλει

„ἐξέσω τῷ ὀνειδισμένῳ Ἰωάννῃ Χ. Δημητρίου ἀσχημονεῖν εὐσχημονεῖν γὰρ οὐκ ἔμαθε.“

Τῆ 10. Αὐγούστου 1820 ἐν Ἰασίῳ.

ὁ Μ. Βερνάρδος Καμινάρης.

Κύριε Ἐκδότα τοῦ Α. Ἐρμου.

Εἰς τὸν 20 ἀριθμὸν τοῦ Ἐρμου ἀνέγνωσα μίαν εἰδησίην, μεταφρασθεῖσαν ἀπὸ τὰς γερμανικὰς ἐφημερίδας, περὶ τῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγορασθέντων παρὰ τοῦ προφέσσου Εὐαρέττ Ἑλληνικῶν χειρογράφων. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὴ ἡ εἰδησίς δὲν μὲ φαίνεται τόσο ἀκριβὴς, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐδῶ ἐφημερίς, la Revue Encyclopedique, ἔμιλλῃ περισσικώτερον περὶ αὐτῶν τῶν χειρογράφων, ἔκρινα εὐλόγον νὰ μεταφράσω ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀκόλουθον εἰδησίην (ἴδε Revue Encyclopedique 20 livraison, p. 367) διὰ νὰ κηρυχθῇ διὰ τοῦ Ἐρμου, καὶ νὰ μάθῃ ὁ τρώωντι πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος πωλητὴς ὅτι τὸ ὄνομα του ἔγεινε περιβόητον εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, διότι ὅλαι αἱ φιλολογικαὶ καὶ ἐφημερίδες ἐκήρυξαν αὐτὸ τὸ εὐγενές, καὶ δεικνύον ζῆλον ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἔργου του, καὶ νὰ πληροφορηθοῦν τὰ σοφὰ ἔθνη ὅτι τὸ πνεῦμα τῶν γνησίων τέκνων τῆς Ἑλλάδος δὲν συμφωνεῖ διόλου μὲ τὸ πνεῦμα τῶν, ὅσοι ἀνευθρίασως τὴν ἐσροῦν καὶ αὐτὰ τὰ πλούσιμα τῆς ῥακίας· οἱ τοιοῦτοι ὁμοιάζουν παραπολὺ μὲ τοὺς πρώτους τῆς Ἀμερικῆς κατοίκους, οἱ ὅποιοι ἐδίδον χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους διὰ νὰ λάβουν τινὰ γυαλίαν. Ἰγίαινε.

Ἐν Παρισίοις τῆ 20. Νοεμβρίου 1820.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς σπουδάζοντας Γραικοὺς.

Ἴδου ἡ καταγραφή τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων, ὅπου ὁ Προφέσσαρ Εὐαρέττ ἀγόρασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ παρελθόντος χρόνου, παρὰ τινος... Γραικοῦ, καὶ τὰ ἔφερεν εἰς Boston.

1. Ἐν χειρογράφῳ εἰς 4. περιέχου 16. λόγους τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζινοῦ, ἐκ τοῦ 19. ἢ 10. αἰῶνος.

2. "Εν μέγα χειρόγραφον εἰς 4. περιέχον τὰ εὐαγγέλια, διηρημένα εἰς περικοπὰς, καθὼς ἀνωγιγνώσκονται εἰς τὴν Γραικικὴν Ἐκκλησίαν (μέγα μέρος αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου εἶναι ἐκ τοῦ 19. αἰῶνος, καὶ μικρὸν τι μέρος, γραφθὲν διὰ τὴν χρησιμεύσῃ εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν χαθέντων φύλλων, εἶναι νεωτέρας ἐποχῆς).

3. "Εν εὐαγγέλιον καὶ ἕνας ἀπόστολος, ἦτοι, ὅλη ἡ νέα διαθήκη, διηρημένη εἰς διακοπὰς, πρὸς χρῆσιν τῆς Γραικικῆς Ἐκκλησίας (αὐτὸ τὸ χειρόγραφον συνίσταται εἰς δύο τόμους εἰς 4. καὶ πολλὰ καλογραμμένον· τὰ κλίματα (vignettes) καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν εἰναι εἰς χρυσᾶ γράμματα· κανεὶς ἀκόμη δὲν ἐσυμβουλεύθη αὐτὸ τὸ χειρόγραφον περὶ καμμίας ἐκδόσεως τῆς νέας διαθήκης. Τὸ κείμενον, Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, κεφ. 5., λέπει, καθὼς καὶ εἰς τὰ διάφορα Ἑλληνικὰ χειρόγραφα· αὐτὸ εἶναι, καθὼς φαίνεται, τοῦ 16. αἰῶνος).

4. "Εν χειρόγραφον εἰς 4. περιέχον τοὺς ψαλμοὺς, πολλὰ καλὰ φυλαγμένον καὶ γραμμένον (αὐτὸ περιέχει πρὸς τοὺς ἄλλοις τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιγραφῆς τῶν ψαλμῶν, παρὰ τοῦ Ψήλλου, καὶ ἐν μινολόγιον, μὲ ἀερονομικοὺς πίνακας καὶ μὲ διαγράμματα, διὰ τὴν προσδιορισθῆ ἡ ἐποχὴ τοῦ καθῆ πασχα· ἐκ τοῦ 19. αἰῶνος).

5. "Εν τεμάχιον, περιέχον φύλλα τινὰ εἰς μεγάλον 4. παμπυλαιότατον (γραμμένον εἰς Γραικικὰ γράμματα· ἴσως εἶναι, τοῦ Η, ἢ Θ. αἰῶνος· περιέχει μέρος τῶν κατὰ Ματθαίου καὶ Ἰωάννου Εὐαγγελίων).

6. "Εν πολλὰ ὀρθίου χειρόγραφον εἰς 4. περιέχον τὸ χρονικὸν τοῦ Μιχαὴλ Γλύκα, Σικελιώτου τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος· αὐτὸ τὸ χρονικὸν, τὸ ὅποιον περιέχει τὴν ἱστορίαν ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, εἰς τὰ 1118, εἶχε κατὰ πρώτην φοράν ἐκδοθῆ παρὰ τοῦ Leonclavius εἰς τὰ 1572, κατὰ τι πολὺ ἀτελεὲς χειρόγραφον· κατ' αὐτὸ τὸ χρονικὸν ἐγένετο ὁ ἑννῶτος τόμος τῶν Βυζαντινῶν τῆς Βενετικῆς ἐκδόσεως· αὐτὸ τὸ χειρόγραφον εἶναι τοῦ 16. αἰῶνος, καὶ χρησιμεύει εἰς διάρθωσιν τῶν ἀπείρων σφαλμάτων ἐκείνου τοῦ χειρογράφου, τὸ ὅποιον ὁ Leonclavius ἐμεταχειρίσθη.

Ὅλα αὐτὰ τὰ χειρόγραφα εἶναι εἰς Περγαμηνὴν χάρτην, καὶ ὅλα ἐφυλάχθησαν καλὰ, ἐκτὸς τοῦ β. ἀριθμοῦ· αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ χειρόγραφα, ὅπου εὕρισκονται εἰς τὰς ἐνωμέναις ἐπαρχίαις.

Προκήρυξις τοῦ παρόντος Συγγράμματος.

Ἡ θεία χάρις, ἣτις ἤδη πρὸ τριακοντα χρόνων σχεδὸν, ἤρχισεν ἐξαιρέτως νὰ ἐμπνεῖ τὸν ζῆλον εἰς τὸ εὐκλεὲς ἡμῶν γένος, διὰ τὴν ἀνακαλῆσθαι τὰς μουσὰς εἰς τὴν ἐλικώνειον κορυφὴν, τὴν πρώτην αὐτῶν μητρόπολιν καὶ καθέδραν, ἐνεσεχε καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον ἐν σπουδαίοις τὴν ἔφεσιν, καὶ τὴν προθυμίαν, διὰ τὴν ἀφελήσω τὸ γένος καὶ ἐγὼ ὅπως οὖν, μὲ τὴν ἀπάνθισιν τῶν ἐξῆς ἱστορικῶν συγγραφέων. Ἐπιτηδείως αὐτὴ συνηρμήσθη, καὶ μετεφέρθη εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν ἡμῶν διάλεκτον, μὲ ὕφος καθαρὸν, εὐφραδέες, καὶ εὐάγωγον εἰς ἀνάγνωσιν. Ὅθεν προσκαλῶ, καὶ παρακαλῶ ἕκαστον Ἑλληνα καὶ φιλέλληνα, νὰ συνδράμῃ μὲ ἐξοδα εἰς τὴν ἐκδόσιν τῆς. Τελείως κρίνω περιττὸν, τὸ νὰ ἀποδείξω ἐδῶ τὸ μέγιστον ἀφελος, ὅπερ προξενεῖ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἢ Ἰσორία, οὔτε τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ λαμπρότητα τῶν ἐν αὐτῇ ἱστορικῶν συγγραφέων, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο εἶναι τόσον λαμπρῶς ἀποδεδειγμένα ἀνεκαθεν, ὅσον εἶναι ὁ ἥλιος εἰς τοὺς βλέποντας· τοῦτο μόνον εἰδοποιῶ ἕκαστον, ὅτις ἀγαπήσει διὰ τὴν συνδράμῃ εἰς τὴν ἐκδόσιν ταύτην, ὅτι θέλει ὠφεληθῆ κατὰ δύο τρόπους μεγάλοις· θέλει φωτισθῆ τὸ πνεῦμα του δηλαδὴ, ἀπὸ τὰ λαμπρότερα φῶτα τούτων τῶν συγγραφέων, ἐπειδὴ ἐδῶ, ὅσα περιττὰ καὶ μισθῶδη, ὑπεβλήθησαν μὲ πᾶσάν μου ἐπιμέλειαν καὶ ἀγῶνα· διὰ τοῦτο καὶ ὠνόμασα τὸ σύγγραμμα, χρυσοῦ ἢ ἱσορίαν· δεῦτερον δὲ, ὅτι μὲ τὴν μικρὰν ταύτην καταβολὴν θέλει κερδήσει, ὅσα ἐμελλε νὰ ἐξοδευθῇ, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τόσων βιβλίων· ποσότης, ἣτις ἀναβαίνει εἰς ἑκατοσίων σχεδὸν ἀριθμὸν περισσότερον, χωρὶς νὰ ἀναφέρω, ὅτι καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν, διὰ τὴν σπανιότητα, δὲν θέλει τὰ εὐρεῖ· ἢ εὐσεβῆς, ὁ κληρικὸς, ὁ φιλόσοφος, ὁ πολιτικὸς, ὁ νομοθετικὸς, ὁ πολεμικὸς, ὅλοι εἰς τὸν καθρέπτην τοῦτου θελοῦν βλέπει ἕκαστος τὴν εἰκόνα του. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ἐτελείωσα τῶρα τὸ ἔργον, ὃ δέδωκέ μοι ὁ ὕψιστος ἵνα ποιήσω· ἐφ' ὑμᾶς λοιπὸν τῶρα μένει τὸ χρέος, ὃ πλούσιοι, καὶ καλοκατάστατοι, διὰ τὴν τὸ ἐκδῶτε εἰς τὸ φῶς, φῶναι μικρὸν τι μέρος νὰ καταβάλῃτε, ἀφ' ὅσα συχνάκις ἐξοδευετὲ εἰς τόσα ἄλλα

	Σελ.
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀκολουθία τῶν ἐν τῷ 24 Ἀρ. τοῦ Α. Ε. 1819, περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν. Ζήτημα γ'. ἔγινεν ἢ ἐκλογή ὁρθῶς καὶ δικαίως;	52—55
Εἰδησις περὶ μελλούσης ἐκδόσεως τινῶν τῶν Σικελιαίων βιβλίων παρὰ Α. Μαΐου.	55—56
Ποιήματα Ἑλληνικὰ παρὰ Ἰωσ. Καρδελλίου.	56—57
Διάφοροι εἰδήσεις. Βιβλία νεοφανῆ Φεβρουαρίου α. Ἀρ. 3.	57—60
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀκολουθία τῶν ἐν τῷ 24 Ἀρ. τοῦ Α. Ε. 1819, καὶ Ἀρ. 2, 1820, περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν.	60—79
ἈΝΑΜΙΚΤΑ. Πρακτικὴ ἐξ Ἰασηίου περὶ ἐκδόσεως τῶν Χρυσσομικῶν.	79—82
Τράμματα διάφορα περὶ αὐτῆς.	82—87
Εἰδησις, περὶ νέων ἀνακαλύψεων τοῦ Ἀγγέλου Μαΐου.	87
Κοῦμα ἐπιστολῆ πρὸς ΣΤ. Οἰκουμόμου περὶ τοῦ ταξιδίου του εἰς τὰς Βορριοτέραις χώρας τῆς Γερμανίας.	88—92
Βιβλία Νεοφανῆ. Φεβρουαρίου ιε. Ἀρ. 4.	92
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ὅτι ὁ σωζόμενος πρόλογος τῆς Δανάης, δράματος τοῦ Εὐριπίδου, εἶναι νόθος.	93—104
Ἐξισηκόντις τῶν Ἑλλήνων περὶ τὰς ἐπισήμας Συγγραφεῦς ὁ Γερμανὸς Ἐρδερους, μεταφραστῆς Ἀνακ. Πολυζωΐδης.	104—114
Ν. Ι. ἐπίκρισις εἰς τὴν Π. Μ. διατριβὴν ἐκδοθ. ἐν Α. Ε. ἔτ. 1819, Σελ. 92—103 περὶ τῆς Πετριδου μεταφρ.	114—121
Πρακτικὴ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως περὶ ἐκδόσεως τῶν Χρυσσομικῶν. Μαρτίου α. Ἀρ. 5.	121—124
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Περὶ τῆς Βολισσίας ἐκδόσεως, Ὀμήρου Ἰλιάδος Ἐμφωδία Α. Β. Γ., διατριβὴ Γ. Μειτάνη.	125—134

	Σελ.
Περὶ τῶν εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἱπποκράτους Θεωριῶν κ. τ. λ. μεταφράσεις ἐκ τοῦ Γερμ. ὑποφραγκίσκου Κ. Μαύρου.	134—141
Ἐπιστολὴ Α. Α. ἐξ Ὀδισσοῦ περὶ τοῦ ἐκεί Ἑλλ. σχολείου.	144—145
Διάφορα ποιήματα Μαρτίου ιε. Ἀρ. 6.	145—148
Εἰδήσεις ΧΗΜΙΚΑΙ. Κ. Ἐσιώτου εἰδησις περὶ μεταβολῆς τῆς Χημίας.	149—152
ἘΤΣΙΚΑΙ ἘΠΙΣΤΗΜΑΙ. Δοκίμιον περὶ τῆς θεωρίας τῶν χημικῶν ἀναλογιῶν καὶ περὶ τῆς χημικῆς ἐπιπέσεως τῆς ἠλεκτρικῆς ὑπὸ Γ. Γ. Βερζελίου, ἀρθροῦ Φλαυρένσου, μεταφραστῆν ὑπὸ Κ. Ἐσιώτου καὶ Ε. Ἰωαννίδου.	152—166
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Τέλος τῶν εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἱπποκράτους Θεωριῶν κ. τ. λ. Α. Β. ἀρ. 5, σελ. 134—144.	168—178
ἈΝΑΜΙΚΤΑ διάφορα, προσέτι καὶ περὶ ἐλαιολάδου, ὡς καλοῦ προφυλακτικοῦ ἐναντίον τοῦ θανατικοῦ.	181—182
Εἰδήσεις. Κωνσταντινου Μηνῆ περὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ἐτοιμαζομένης μεταφράσεως τῶν Μαθηματικῶν Φραγκέρου.	181—183
Δίπλωμα τῆς ἐν Βερολίῳ Ἀκαδημίας πρὸς Κ. Μ. Κοῦμαν, ὡς μέλος αὐτῆς ἀντεπιστέλλον.	183
Διουσίου Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας συνεισφορά ἐτήσιος πρὸς τὸν Α. Ε. Ἀπριλίου α. Ἀρ. 7.	183—184
ΦΥΣΙΚΑΙ ἘΠΙΣΤΗΜΑΙ. Περὶ δρόσου.	185—192
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Κρίσις εἰς τὴν ὑπὸ Σ. Κουδοῦ Καθολικὴν Ἱστορίαν.	192—201
ἈΝΑΜΙΚΤΑ. Περὶ τῶν φαινομένων λειψάνων τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν.	201—203
Περὶ ἐκτάσεως τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου.	203
Ἐξετάσεις εἰς τὸ Ἑλλ. τῆς Ὀδισσοῦ σχολεῖον καὶ κατ' αὐτὰς λόγος Δημητρίου Βιλλίου Χίου.	204—211

Ἀνωνύμου συνεισφορά εἰς τὸν Λ. Ε.	σελ. 211—212
Ἀπριλίου ἐ. Ἄρ. 8.	
ΠΟΙΗΤΙΚΗ. Ἐπικρίσις Ἰωφ. εἰς τὰ Γραμματικά, ἢ Ἐγκύκλια Παιδεύματα, τὰ ὑπὸ Κωνσταντίνου Πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου συνταχθέντα, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ παρὰ Ἀνδρέα Ἀνδρεοπάλου Πελοποννησίου, καὶ συναδεδεῖσα μὲ παράρτημα τοῦ αὐτοῦ	213—228
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἐπιστολὴ Μανουὴλ Βερνάρδου περὶ τοῦ ἐν Λειψία ἐκδοθέντος βιβλίου „Ἀπόπειρα ἀναλύσεως τοῦ νοσημένου, ἑταιροῦς παρὰ τὰς ὕψιν.	228—230
Εἰδήσεις. Πρὸς τοὺς ἐν ἐπιγραφῶσι φιλομαθεῖς ὁμογενεῖς παρὰ Φιλίππιδου, περὶ ἐκδόσεως ἐγκυκλοπαιδείας	230—238
Κήρυξις Σ. καὶ ἐπιστολὴ Ἰακωβάκη Ρίζου περὶ τινῶν ὑβαν ἀγαθοεργῶν τοῦ ἡγεμόνος Μιχαὴλ Σούτζου.	238—240
Εἰδήσεις ὅτι μόνον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκδίδονται καὶ Χρυσόμοι καὶ ὄχι εἰς Ἰάσιον.	240
Μαΐου ἄ. Ἄρ. 9.	
ΠΟΙΗΤΙΚΗ. Ἀκολουθία καὶ παράρτημα εἰς τὴν ἐπικρίσιν τῆς Ποιητικῆς τοῦ Οἰκονόμου. Λ. Ε. Ἄρ. 8, σελ. 213—228.	241—249
ΦΥΣΙΚΗ καὶ ΧΗΜΙΑ. Περὶ τῶν ἠλεκτρικῶν ιδιοτήτων τῶν μετάλλων καὶ περὶ τῶν δυνάμεων, θετικῶν καὶ ἀποφατικῶν, τῶν ἀπόλυτως ἀποδιδομένων εἰς τινὰ σώματα· περὶ τῆς Γλίαι καὶ τοῦ Ζυμίου· Κρυστάλλωσις τεχνητῆ τοῦ λευκοχρῆσου· μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ παρὰ Ν.	249—262
Δοκίμιον περὶ τῆς θεωρίας τῶν Χημικῶν ἀναλογικῶν κτλ. Λ. Ε. ἄρ. 6, σελ. 152—160.	
Ἄρθρον δευτέρον καὶ τελευταῖον.	253—261
Προκήρυξις Διονυσίου Πύρρου, περὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ἐκδοθησομένης Γεωγραφίας	261—262

Ἐπιστολὴ Χρυσόδουλου Ἰερόπαιδος περὶ θεωρητικῶν ἐν Τεργέση.	σελ. 263
Μανουὴλ Βερνάρδου ἐπιστολὴ, περὶ ἐνάρξεως τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου ἐν Ἰάσιω	264
Μαΐου ἐ. Ἄρ. 10.	
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ. Διατριβὴ περὶ τῶν παρὰ Βενιαμὴν Λεσβίου Στοιχείων Ἀριθμητικῆς ὑπὸ Γ. Γλαράκη	265—279
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀκολουθία τῶν ἐν τῷ 24. Ἄρ. τοῦ Λ. Ε. 1819 καὶ ἄρ. 2, 3. 1820, περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν· ζήτημα Δ. ἐξέλαψε τοῦτο τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, ἢ ἀφέλιπε περισσότερα	280—281
Εἰδήσεις περὶ τῆς Χίαις σχολῆς, περὶ γεννητῶν εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλα κοινὰ καταστήματα συνεισφορῶν Βαρβάκη καὶ Φωφρανάρκη. Ὁμιλία εἰς τὴν δημόσιον ἐξέτασιν τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς τῆς Χίου παρὰ Βάμβα, καὶ διαφοροὶ ἄλλαι τινῶν ἐξ αὐτῶν.	288—304
Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Δικαίου προτροπικὴ πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς κατὰ τὴν Πελοπόννησον χώρας, Παλαιῆς, εἰς συστάσιν Ἑλληνικοῦ σχολείου	305—308
Ἰουνίου ἄ. Ἄρ. 11.	
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἐπιστολὴ Ι. Κ. περὶ τῆς Γερμαν. ἐπικρίσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰησοφ. καταχωρηθείσης ἐν τοῖς Λ. Ε. Ἀριθμοῖς 5 καὶ 6.	309—320
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ. τέλος τῆς ἐν τῷ Λ. Ε. Ἄρ. 10. διατριβῆς περὶ τῶν παρὰ Βενιαμὴν Λεσβίου Στοιχείων Ἀριθμητικῆς	320—336
Ἐπιστολὴ περὶ τῶν εἰς τὸν Λ. Ε. ἰδιαιτέρων ἐν Κωνσ. συνδρομητῶν, καὶ περὶ συστάσεως σχολείου εἰς Γαλατᾶν	336—341
Πατριαρχικὸν γράμμα περὶ τοῦ σχολείου τούτου.	341—342
Κωνσταντίνου Μ. Δούκα εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκδοθείσης πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς του	342—344

	Σελ.
Γουλιού ιε. Ἄρ. 12.	
ΦΥΣΙΚΑΙ ἘΠΙΣΤΗΜΑΙ· περὶ τοῦ Ἡλέκτρου .	345—354
ΣΧΟΛΙΑ ἘΛΛΑΔΟΣ· περὶ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει συζηθέντος	354—356
Λόγος Στεφάνου Καραθεοδωρῆ εἰς τὴν ἐναρξιν αὐτοῦ	356—366
Περὶ τοῦ ἐν Σιατίσῃ συζηθέντος σχολείου	366—368
Λογισδρίον τοῦ ἐν αὐτῇ διδασκάλου Ἀργυρίου	368—372
Περὶ τῆς εἰς τὴν Ἐπτανήσον Ἴονικὴν πολιτείαν ἐτοιμαζομένης Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας	372—376
Θιατρικὰ εἰς Βουκουρέσιον	376
Ἰουλιού α. Ἄρ. 13.	
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἀποκίαι εἰς τὴν μεσημερινὴν Ῥωσσίαν	378—383
Ἐπιστολὴ πρὸς Σταῦρον Ἰωάννου	383—388
Ἐπιστολὴ καὶ εἰδήσις περὶ τῆς ἐκδόσεως κοινωφελοῦς βιβλίου ἱατρικοῦ	388—391
Ἐπιστολὴ συστατικὴ τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας Ἀλεξάνδρου Σούτζου πρὸς τὸν Κοραῆν	391—392
Ἰουλιού ιε. Ἄρ. 14.	
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀκολουθία τῶν ἐν τῷ 24. Ἄρ. τοῦ Α. Ἐ. 1819, καὶ Ἄρ. 2. 3. 10 τοῦ 1820, περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν.	393—403
Διατριβὴ τοῦ περιφήμου Gognot περὶ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων τῶν πλανητῶν, παρὰ Ἰ. Ζαΐμη	403—411
ἌΝΑΜΙΧΤΑ. Τί ἐστὶν ἡ κορυφαία ἱατρικὸν παράγγελμα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀποπληξίας· ἱατρικὰ τῆς καύσεως· διάφορα ἄλλα διδασκτικὰ παραγγέλματα, καὶ γινώμαι	411—417
Ποίημα Ν. Σ. Πικκόλου πρὸς τὸν ἱατρὸν Γ. Γλαράκην	417—420
Αὐγούστου α. Ἄρ. 15.	
ΠΑΛΑΙΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Περὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀλεξανδρινῆς σχολῆς, μεταφρ. ἐκ τοῦ Γερμαν. ὑπὸ Ἀν. Πολυζαΐδου	421—433

	Σελ.
Διατριβὴ C. Ζ. Ζαλεῖσα ἐκ Παρισίου περιέχουσα διαφόρους περὶ εὐμαθείας καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ἀντικειμένων σκέψεις καὶ γνώμας	434—448
ἌΝΑΜΙΧΤΑ. Περὶ τῆς κοκκίως χιόνος	448—449
Σκέψεις ἠθικαὶ· λόγος τοῦ Ἀδδίσωνος	449—451
Ἄγαθαὶ πράξεις Ἑλλήνων. Ἐπιστολὴ πρὸς συστάσεως κηδεῶν τοῦ Ἑλέου ἐν Κωνσταντινουπόλει	451—454
Ζωσιμάδων λαμπραὶ συνεισφοραὶ εἰς τὴν ἐν Μόσχῃ Ἰατροχειρουργικὴν Ἀκαδημίαν καὶ εἰς σύστασιν ἄλλων καλλῶν	455—457
Ἀδελφῶν Μπούμπα παρόμοιαι συνεισφοραὶ εἰς τὴν ἐν Νίκῃ Ἀλεξανδρινὴν Γραμμικὴν σχολὴν	456
Γεωργίου τοῦ Μ. Σακελλαρίου Παπα Νικολάου Χ. Στασίου συνορομῆ εἰς τὸ Ἑλλ. σχολεῖον τῆς πατρίδος τοῦ Βελγικοῦς	457
Ἠθικὴ φαντασία φιλελήμου τινος διδασκάλου	458—460
Αὐγούστου ιε. Ἄρ. 16.	
ΠΑΛΑΙΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τέλος τῆς περὶ Ἀλεξανδρινῆς σχολῆς διατριβῆς Α. Ε. Ἄρ. 15.	461—472
Τέλος τῆς τοῦ C. Ζ. διατριβῆς Α. Ε. Ἄρ. 15	472—487
Εἰδήσις περὶ τοῦ ἀναγγέλλοντος βιβλιαρίου τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυπογραφίας	487—488
Σεπτεμβρίου α. Ἄρ. 17.	
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἐπιστολὴ Ἀσωπίου πρὸς Ἰ. Ρώταν, ἐπὶ πρέπει νὰ γράφεται Ὁράτιος καὶ ὄχι Ἐράτιος	499—502
ΑΓΑΘΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ἙΛΛΗΝΩΝ. Ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐκδότας τοῦ Α. Ἐ. περὶ τοῦ Σχολείου τῆς Προύσης, καὶ περὶ τοῦ „ἀν πρέπει, καὶ ὠφελῆ νὰ ἐπαινοῦνται οἱ συνεργοῦντες διὰ τὴν πρόσδον τῆς παιδείας, κ. τ. λ.	503—519
Ἐπιστολὴ περὶ συστάσεως τῆς νέας ἐν Κύπρῃ Δεμησοινῆς σχολῆς	519—521
Ἄρ. 24.	*)

Εἰδησις περὶ τῆς ἐκδοθισομένης Ἱσορίας τῶν Ὀσμανῶν ἐκ τοῦ Γερμ. μεταφρασθεῖσης.	σελ.	522
Εἰδησις περὶ διαφόρων. Ἑλλ. βιβλίον πωλουμένων ἐν Τεργίσι		522
Σεπτεμβρίου ἰε'. Ἀρ. 18.		
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀκολουθία καὶ τέλος τῶν ἐν τῷ 24 ἄρ. τοῦ Α. Β. 1819 καὶ ἄρ. 2. 3. 10. 14. τοῦ 1820, περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν		523—538
ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ. Σύνοψις τῶν κυριωτέρων, ὅσα περιλαμβάνονται εἰς τὴν διατριβὴν, τὴν ἐπιγραφομένην: Φυσικὴ ἐξήγησις τῆς εἰς τὸ ζωικὸν σῶμα κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, καὶ τῶν δυνάμεων, διὰ τῶν ὁποίων γίνεται ἡ κυκλοφορία, μετὰ φρ. ἐκ τοῦ Γερμ. παρὰ Δ. Α.		539—554
ΦΥΣΙΚΗ. Ἀπόκρισις παρὰ τοῦ ἐν Παύλῳ Νικολάου Σεργίου περὶ Ζωικο-μαθητισμοῦ		555—569
Εἰδήσεις. Κουδοῦ ἐκ Κερκύρας περὶ ἀκολουθίας τοῦ τύπου τῆς καθολικῆς ἰσορίας τοῦ		569—570
Εἰδήσεις. Ὅτι ἀνώνυμός τις ἐπέχειρσε τὴν μεταφρασίν τοῦ: Handbuch der Philosophie und der philosophischen Literatur, — von W. T. Krug		570
Ὀκτωβρίου α'. Ἀρ. 19.		
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀκολουθία καὶ τέλος τοῦ παρατηρήματος εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς Ποιητικῆς τοῦ Οἰκονόμου. Α. Β. ἄρ. 8—9.		571—588
Ἀνώνυμον ἐπιστολὴ ἐξετάζουσα τὸ τῆς μελέσεως πρόβλημα: Τίνι τρόπῳ ἀπαλλαγέν ἂν τὰ ἡμέτερα τοῦ ἐπικρατοῦντος σχολαϊσμοῦ;		588—592
Τριτάτου ἐπιστολῆς Χ. Φιλίππῳ περὶ Βησσαρίωνος τοῦ Μακρῆ		592—595
Εἰδησις συνοπτικὴ τῆς Περιουσίας τοῦ Νέου Ἀναχαριστίας, καὶ τῆς μεταφράσεως αὐτῆς		595—599

Εἰδησις περὶ τῆς ἐν Παρισίοις Βελιστίας ἐκδόσεως Ὁμήρου Ἰλιάδος Γαφροδίας Δ.	σελ.	599—600
Ἀνακηρυξίς τοῦ Ἑρμοῦ.		600—602
Ἐπιδιορθώσεις εἰς τὸ παρὰτ. τῆς Ἐπικρ. τῆς Ποιητ. Οἰκονόμου		602
Ὀκτωβρίου ἰε'. Ἀρ. 20.		
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ἀπάντησις εἰς τὸν ἐξετάζοντα τὸ τῆς Μελέσεως πρόβλημα: Τίνι τρόπῳ ἀπαλλαγέν ἂν τὰ ἡμέτερα τοῦ ἐπικρατοῦντος Σχολαϊσμοῦ; Α. Ἐ. ἄρ. 19.		602—612
Ἐπιστολὴ περὶ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνομπορικῷ σχολείου, καὶ λόγος τοῦ διδασκάλου κυρίου Μακρῆ, καὶ παρατηρήσεις τινεὶς εἰς αὐτὸν τοῦ ἐπιστολογράφου κ. Π. Ἑλεμάδου		612—624
Εἰδησις περὶ Ἑλληνικῶν ἀντιγράφων πωληθέντων ἀπὸ Ἑλλήνων εἰς ξένους, καὶ παρατηρήσεις εἰς τοῦτο τὸ συμβῆν		624—630
Εἰδησις περὶ ἐκδοθισομένης Φυσικῆς Ἱσορίας παρὰ Γεωργίου Θεοδοσοπούλου Πελοποννησίου.		630
Νοεμβρίου α'. Ἀρ. 21.		
ἸΑΤΡΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Ἄρθρον τοῦ κυρίου Βεitchoteau εἰς τὸ λεξικὸν τῶν Ἰατρικῶν Ἐπιστημῶν, μεταφρασθέν ὑπὸ Κ. Ζωγράφου ἐκ Καλαβρυτῶν		631—644
Ἐπιστολὴ Ι. Κ. περὶ τῆς μελετωμένης ἐκδόσεως τῶν Χρυσοσομικῶν		644—654
Ἀπάντησις Διονυσίου πρὸς Ν. Σ. περὶ Ζ. μαθητισμοῦ.		654—661
Μακαρίου ἐπισκόπου πρώην Ρωγῶν προτροπικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐπαρχιάτας εἰς ἀποδοχὴν τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου.		661—662
Νοεμβρίου ἰε'. Ἀρ. 22.		
Ἐπιστολὴ Σ. περιέχουσα παρατηρήσεις εἰς τὰς ἀνώνυμου τινὸς περὶ ὀπταίων καὶ ἐγκωμίων σκέψεις, ἐκδοθείσας εἰς τὸν 17. Ἀρ. σελ. 502—519.		663—675

	Σελ.
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ 'ΑΓΓΕΛΙΑΙ. Συνοπτική έκδοσις τῆς Ἀλλ. Μεθόδου παρὰ Γ. Κλεοβούλου	675—687
Ἐπιστολὴ Β. περιγράφουσα τὴν ἐν Ἰασίῳ ζήτησιν τῶν μαθητοδιδασκάλων τῆς Ἀλλ. Μεθόδου	688—690
Λόγος Γ. Κλεοβούλου περὶ αὐτῆς	690—694
Εἰδήσεις περὶ τοῦ μεταφρασθέντος Νέου Ἀναχάρσιδος	694
Δεκεμβρίου α. Ἄρ. 23.	
Λόγος: τί εἶναι ἡ φιλοσοφία· μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ παρὰ Κ. Ἐρζιάτου	695—697
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ 'ΑΓΓΕΛΙΑΙ, περὶ τῆς νεωστὶ διαφωτισθείσης Ἡγεμονικῆς σχολῆς ἐν Βουκουρεστίῳ	697—699
Λόγος τοῦ διδασκάλου Κ. Βαρδαλάχου εἰς τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων	699—704
Λόγος τοῦ ἐκλαμπροτάτου Νικολάου Σούτζου	705—708
Παρατηρήσεις εἰς τὴν εἰδήσιν περὶ τῆς μετὰ τὴν ἰσως τοῦ: Handbuch der Philosophie etc. von W. T. Krug.	708—710
Προσθήκη εἰς τὴν ἀνακρίξιν τοῦ Α. Ἐρ.	710
Δεκεμβρίου ιε. Ἄρ. 24.	
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Ἀκολουθία καὶ τέλος τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ῥώτων ἐπιστολῆς περὶ Κλασικῶν συγγραφεῶν Ἑλλήνων	711—733
Τίτλος τοῦ ζητήματος: Τί εἶναι ἡ φιλοσοφία; Ἰδ. Α. Ἐρ. Ἄρ. 23.	733—739
Ἀπάντησις Μ. Βερνάρδου Καμινάρι εἰς ἐπιστολὴν τῆς Καλλιόπης ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου Χ. Δημητρίου	739—741
Ἐπιστολὴ περὶ τῆς προκηρυχθείσης παλήσσεως Ἑλλ. ἀντιγραφῶν ἀπὸ Ἑλλήνων εἰς ξένους	741—742
Προκηρυξίς περὶ ἐκδοθισομένων διαφορῶν Ἑλλ. συγγραμμάτων παρὰ Δ. Τζετζόνη	743—745

